

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
Germaani, romaani ja slaavi filoloogia instituut

Siim Nikopensius

INGLISE-EESTI
SÄÄSTVA ENERGIA SÕNASTIK
Magistriprojekt

Juhendaja: prof Enn Veldi

Tartu 2008

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Säästev energia	4
3. Koostamispehimõtted	7
4. Tõlkimine ja sõnastikud	16
5. Sõnastiku koostamisprobleemidest	20
6. Inglise-eesti sõnastik	29
7. Eesti-inglise register	75
8. Kokkuvõte	95
9. Kasutatud kirjandus	96
10. Summary.....	98

1. Sissejuhatus

Viimased kolm aastat on käesoleva magistriprojekti autor töötanud vabakutselise tõlkijana organisatsiooni *European Schoolnet* jaoks, mille käigus on tema tööülesannete hulka kuulunud säästva energia, taastuvenergia ning energiatõhususe teemasid puudutavate veebilehtede tõlkimine inglise keelest eesti keelde. Mainitud koolidele suunatud veebilehed kasutavad energiahariduse levitamiseks erinevaid konkursse ning veebipõhiseid vestlusi, milles osalemiseks palutakse lugeda selgitava sisuga abimaterjale, mis peaksid aitama õpilastel käsitletavatest teemadest paremini aru saada.

Töö käigus täheldas autor, et tihtipeale on käsitletava valdkonna eestikeelsete terminite leidmine raskendatud ning nii sündiski mõte koostada oskussõnastik, millest võiks abi olla endale ja teistele, kes selle teemaderingiga kokku puutuvad. Käesoleva sõnastiku eesmärgiks ongi koondada levinumad säästva energiaga seonduvad ingliskeelsed terminid, anda neile eestikeelsed vasted ning selgitada konkreetseid termineid põhjalikumalt. Eestikeelne terminoloogia pole selles vallas veel ühtne, millest annab tunnistust näiteks eestikeelsete erialatekstide lugemine, kus võib näha, et ühe mõiste nimetamiseks on kasutatud mitmesuguseid erinevaid sõnu. Sellest tulenevalt on antud sõnastiku teiseks eesmärgiks ka selle valdkonna terminoloogiat korrastada ning pakkuda võimaluse korral sobivaid lühikesi termineid, mis jälgiksid terminite loomise head tava. Töö edenedes on käesolev sõnastik selle autorile juba kasulikuks abivahendiks osutunud.

2. Säästev energia

Iga päev kuuleme meedia vahendusel, kuidas nafta hakkab otsa lõppema ning millised on kliimamuutuste tagajärjed inimkonnale ja planeedile Maa. Globaalse soojenemisega võitlemine on saamas kinnisideeks ning paljudes arenenud riikides on see põhjustanud laiaulatuslikku hüsteeriat. Mõnel juhul on see õigustatud ning mõnel jälle mitte. Tõsiasi on, et sellest räägitakse aina rohkem ning inimesed on hakanud aru saama, et 19. sajandil alguse saanud tööstuslik revolutsioon praegusel kujul ei toimi ning on vaja tarvitusele võtta uusi meetmeid ja muuta kõigi meie suhtumist loodusesse.

Õigemini on ju tegu unustuse hõlma vajunud meetodite rakendamisega tänapäevasel kujul. Inimestel on meelest läinud, et liikuda saab ka jalgsi, ning miski, mis alguses oli luksus, on tänapäeval muutunud nii harjumuspäraseks, et muud moodi enam ei osatagi elada. Kui varem piisas laevaga merel sõitmiseks ja vilja jahvatamiseks sellest, et tuult oli, siis need ajad on ammu möödas ning kaupade ülemaailmseks transpordiks kuluv kütuse hulk on kolossaalne. Fossiilkütused on võimaldanud inimestel oma elu mehhaniseerida, vaenlasi hirmutada, sooja saada, liikuda kiiremini ja kaugemale kui kunagi varem ning olnud ka paljude poliitiliste tülide peamiseks põhjuseks. Energia üle kontrolli omamist peetakse tänapäeval võtmeküsimuseks ning kõike seda seetõttu, et oleme muutunud millestki ammenduvast äärmiselt sõltuvaks. Uute naftamaardlate leidmine on nüüd üldjuhuna erand ning üha häälekamalt tunnistatakse ka avalikult, et inimkond on hädas probleemiga, mille ta ise on loonud, kahjustades seejuures loodust.

Jutt käib meie pärandist tulevastele põlvedele, meie tekitatud pöördumatutest kahjustest, nende edaspidisest ennetamisest ning säästva elustiili propageerimisest alates piasjadest

kuni suurte kogu inimkonda hõlmavate muudatusteni. Ka erafirmad on mõistnud kui mitte selle eesmärgi õilsust, siis vähemasti kasulikkust ning investeerivad säästva energeetika valdkonda järjest suuremaid summasid, rääkimata riikidevaheliste suhete tasandist.

Fakt on see, et inimkonna tarbimisvajadused aina kasvavad ja energiavarud vähenevad. Väiksem energiatarbimine on miski, millest võivad unistada vaid inimesed, kes ei arvesta reaalsusega. Samuti on inimesed hakanud rohkem mõtlema sellele, et iseenda tagahoovi pole mõtet reostada, see julgustab säästva energia tehnoloogiaid välja arendavaid teadlasi oma tööd jätkama ja seda intensiivistama. Sõnad *kliimamuutused* ja *kasvuhooneefekt* ei ole arvatavasti kellegi jaoks tundmatud ning pälvivad aasta-aastalt üha enam tähelepanu. Inimesi hirmutab merepinna tõus, looduskatastroofide sagenemine, kõrbestumine ning parasvöötme aladele jõudvad troopilised haigused, mis kõik on tingitud kasvuhoonegaasidest põhjustatud kliimamuutustest. Kasvuhoonegaasidest peamine on süsihappegaas ning seda paiskub enim õhku just fossiilkütuste põletamisel. Kyoto protokollu rakendamise järel, mille eesmärgiks on vähendada tööstusriikide kasvuhoonegaaside õhku paiskamist ning peatada süsihappegaasi kontsentratsiooni kasv aastateks 2008-2012, on nii mõnedki asjad muutuma hakanud, kuigi tegemist on siiski alles esimeste arvestatavamate sammudega.

Euroopa Liidu liikmesriigina ning selle õigusruumi osana on meil kohustus arvestada siinsete seaduste ning ELi poolsete ettekirjutustega. Euroopa Liit ajab ühtset poliitikat ning kui säästva energia propageerimine on selle osa, mida ta kahtlemata on, siis ei jää Eesti selle temaatikaga tegelemisest eemale. Käsitletav temavaldkond on kindlasti oluline ning muutub iga aastaga üha aktuaalsemaks, sest mittetaastuvad loodusvarad ammenduvad ning uute tehnoloogiate areng ja energiaallikate kasutuselevõtt sünnitab aina uusi termineid.

Avaldatakse järjest rohkem säästva energia teemalisi tekste ja veebilehti, neid vaadates on kõikjal tunda tõlkijate kätt ning näha, et paljude terminite puhul on nende tõlkimine olnud probleemne. Tõlkijate ja säästva energia teematikat puudutavate tekstide lugejate seisukohast oleks kasulik, kui üks sõnastik annaks kogu info korraga. Kuna eesti keel kuulub Euroopa Liidu ametlike keelte hulka, tuleb kõik vastuvõetavad seadused ning nende eelnõud eesti keelde tõlkida. Sellega seoses tõlgitakse eesti keelde ulatuslikumalt kui kunagi varem ning arvata, et see läheb iseenesest latusalt ning terminoloogia ja tõlgete kvaliteedi kontrollimisega tegelemine on tarbetud, on naiivne ning sellise suhtumise tulemused eesti keelele ja selle iseolemisele kahjulikud.

3. Koostamispehimitte

Terminoloogilist tööd tehes ning oskussõnastiku koostades tuleks kõigepealt defineerida, mis on terminoloogia. Majandusteadlane Uno Mereste liigitab terminoloogia kahte kategooriasse rakendusala ulatuse põhjal. Terminoloogia kitsamas mõttes "hõlmab ainult oskumõistetele vajalike keeleliste ekvivalentide andmise *resp.* leidmise, kinnitamise jms". Laiemas mõttes aga "hõlmab ka nende tarvitamise stiililised ja muud pehimitte (rektsioon, sõnajärjestus, lubatavad sünonüümid, lühendid, rangelt erialase sisuga lausete sõnastamine, lubatud elliptilisus jms)" (Mereste 2000: 59). Sellega seoses räägitakse terminoloogiast kitsamas mõttes kui oskussõnavarast ning laiemas mõttes kui oskuskeelest.

Tiiu Erelt kirjutab oma raamatus "Terminiõpetus" (Erelt 2007: 17), et sellised teadusvaldkonnad nagu terminoloogia ning infotehnoloogia toetavad teineteist vastastikku. Terminoloogiatöök vajalikud abivahendid annab tihtipeale just viimati mainitud valdkond. Ka käesoleva sõnastiku koostamiseks on kasutatud sõnastike kirjutamiseks mõeldud programmi *TshwaneLex 3.0.3*, mis lubab salvestada kirjutatud sõnastikke nii *Wordi* kui ka XML formaadis. Viimase failivormingu loomise võimalus on oluline seetõttu, et koostatav sõnastik oleks võimalikult kasutajasõbralik, ei jääks hiljem riulile tolmu koguma ning oleks inimestele kättesaadav ka elektroonilisel kujul. Elektrooniliste sõnastike kasuks räägivad paljud tegurid. Esiteks leiab otsitava info sealt tavaliselt kiiremini üles, teiseks ei võta nad palju ruumi ning on seega paremini kaasaskantavad, kolmandaks saab soovi korral kasutada kopeerimise ja kleepimise funktsiooni ning neljandaks on sinna võimalik lisada selliseid funktsioone, mida paber kandja ei võimalda (näiteks audio ja/või video, pildimaterjal, viited veebilehekülgedele jne).

Programm TshwaneLex 3.0.3 (<http://tshwanedje.com/tshwanelex>) pakub mitmeid võimalusi info liigendamiseks, lahterdamiseks ja filtreerimiseks ning selle selgesti eristatavaks ning arusaadavaks esitamiseks. Käesoleva sõnastiku puhul on inglisi- ja eestikeelsete terminite selgemaks eristamiseks kasutatud erinevaid fonte ja tähemärkide suurus:

Kyoto target

Kyoto sihtarv

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste 1997. aastal Kyotos vabatahtlikult võetud kohustused kasvuhoonegaasiheite vähendamiseks.

Kõige olulisem mainitud programmi juures on aga võimalus sõnastikku digitaalses formaadis Internetti kõigile soovijatele üles riputada või CD-ROMidel levitada. Kui paljudes arenenud riikides võetakse juba iseenesestmõistetavalt, et sõnastik on elektrooniline, siis Eestil on siinkohal veel tublisti arenguruumi ning sõnastikke koostatakse paljudel juhtudel veel ikka tekstitöötlusprogrammide abil. Näitena võib tuua viimase suuremahulise „Saksa-eesti sõnastiku“, mis on kirjutatud *MS Wordis* ja seetõttu limiteeritud võimalustega. On ka räägitud vanade sõnastike *XML* formaati konverteerimisest, mis oleks tänuväärne, samas aga väga mahukas ja kulukas töö. Kindlasti on tänapäeval mõttekas kasutada sõnastike koostamiseks selleks ettenähtud programme, sest need võimaldavad säästa aega ning saavutada kasutajasõbralikuma tulemuse. Õigete infotehnoloogiliste abivahendite kasutamine hoiab ära selle, et tulevikus ei pea juba tehtud tööd hakkama ümber tegema, mis ei ole kasulik nii raha kui aja säästmise seisukohast.

Lisaks sellele kasutatas autor sõnaühendite otsimiseks tekstidest programmi *AntConc* (<http://www.antlab.sci.waseda.ac.jp/software.html>). Sellega töötamiseks tuleb koguda

tekstid digitaalsel kujul mõnda tekstitöötlusprogrammi ning siis salvestada dokument *.txt* failina. Taoline meetod võimaldab oluliselt lühema ajaga töötada läbi suuremates kogustes teksti, mille maht võib ulatuda sadadesse või isegi tuhandetesse lehekülgedesse. Loomulikult olid kasutusel ka erinevad otsingumootorid, info salvestamiseks pakutavad vahendid ning kas või lihtsamad tekstitöötlusprogrammid, mis kõik muudavad terminoloogi töö tänapäeval oluliselt hõlpsamaks.

Keelt ja selle arengut mõjutavad riigi poliitiline, kultuuriline ning majanduslik olukord ning kui aastaid tagasi oli peamine mõjutaja vene keel ja Nõukogude kultuur, siis praeguseks oleme saanud Euroopa Liidu liikmeks ning oleme avatud kõigile mõjutustele ja muutustele terves maailmas. Tänapäeval on raske mitte lasta end mõjutada inglise keele pealetungist, mida on tunda ka igapäevases keelekasutuses. Ka käsitletav valdkond pole selles suhtes mingi erand ning näiteid, kus võõrsõna on ulatuslikult kasutama hakatud, on mitmeid:

emission

emissioon

heide

Kuigi eestikeelne sõna on täiesti olemas, on meedias pidevalt kasutatav *emissioon* võimust võtnud ning inimesed on harjunud seda kasutama.

ELiga liitumine on enda kaasa toonud humanitaarteaduste võidukäigu selles mõttes, et erinevatest keeltest eesti keelde tõlgitavate tekstide ja dokumentide arv suureneb pidevalt, ulatudes tuhandetesse lehekülgedesse aastas. Inglise keele lai levik ja mainekus avaldab kindlasti mõju eesti keele iseolemisele, sest pahatihti eelistatakse eestikeelsele sõnale võõrterminit või -sõna, unustades ära, et ka eesti keele alalhoidmine ja oma keele

rikastamine ning pidev uuendamine on ülioluline, eriti sellise väikese keele puhul, nagu on eesti keel. Inglise keelt õppides ning selles suheldes peab meeles pidama, et ka eesti keel väärrib rääkimist ning et ükski teine keel pole sellest parem lihtsalt seetõttu, et nii paljud inimesed peavad seda prestiižseks ning väärt keeleks, mida igäüks peaks oskama.

"Üldkeel on kirjakeele tuumosa, mida ühisvarana vajab kogu rahvuskeele kasutajaskond vanusest, ametist, haridusest, elupaigast olenemata" (Erelt 2007: 19). Oskuskeelt peetakse kirjakeele allkeeleks ning ka Tiiu Erelt mainib: "Oskuskeele, eriti teaduskeele kui selle kõige olulisema osa taga on keerukam, abstraktsem mõtlemine, mis tingib ka mõistete teistsuguse väljendamisest, sest a) on tarvis ühetähenduslikke sõnu, b) on tarvis mõisteid võimalikult täpselt üksteisest eristada, c) on tarvis rohkesti abstraktseid üldistavaid sõnu" (Erelt 2007: 18). Siiski kehtib ka tõsiasi, et piirid oskus- ja üldkeele vahel on hägused ning nende piiride ületamine toimib mõlemas suunas. Kui oskuskeelt iseloomustab spetsialiseerumine, siis tegelikkuses kasutatakse erialamõistete tähistamiseks ka üldkeelt. Teisalt muutuvad erialamõisted tihti peale tuttavaks kogu rahvale, kui valdkond leiab tihedamat kajastamist. Oskuskeeles sõltub mõiste olemasolu vaid kultuuriruumist ja tihti peale võib erinevates keeltes selline vaste ka puududa. Põhiline erinevus on, et oskuskeel on üldkeelest täpsem.

"Oskussõnastik ehk terminisõnastik on ühe või mitme eriala mõistete ja terminitega seotud infot esitavate terminiartiklite kogu" (Erelt 2007: 359). Üldkeele ja oskussõnastike koostamise peamine vahe seisneb selles, et esimese puhul lähtutakse sõnast ning selle tähendusest, kuid teise puhul mõistest ning selle nimetamisest. Kui terminit pole välja pakutud ning on esitatud vaid mõiste selgitus, on sõnastiku kasutaja seisukohast tegemist tegemata jäetud terminoloogilise tööga. Võtame näiteks kas või tõlkijad, kes on kohati

sunnitud ikkagi üritama oma terminit looma, sest tõlgitavas tekstis ei saa kogu aeg ainult selgitusi kasutada, kuigi tihtipeale oleks just selline lahendus teksti arusaadavaks tegemise seisukohast kõige õigem. See viib selleni, et iga tõlkija kasutab omale meelepärast terminit ning ühtset ei kujune seetõttu, et kõik harjuvad kasutama neile meelepärast varianti.

Oskussõnastik ei tohiks olla liiga üldine, aga samas ka mitte väga kitsas, sest liiga spetsiifiliste oskussõnastike koostamine pole lihtsalt praktiliselt otstarbekas. Äärmiselt laiale sihtgrupile mõeldud sõnastikuga võib juhtuda see, et oskussõnastik pole enam oskussõnastik, vaid muutub väga üldiseks ja mahukaks, mis teeb väga kvaliteetse sõnastiku koostamise raskemaks. Käesolevas sõnastikus on kirjetele lisatud sisudefinitsioonid ehk määratlused, mis kirjeldavad spetsiifilisemaid mõisteid, kasutades selleks tuntumaid mõisteid. "Definitsioone on tarvis keele täpsustamiseks suhtluses ning maailmatunnetamisel ja teaduslike süsteemide ehitamisel." (Erelt 2007: 49). Definitsioonid ei ole aga kunagi igavesed ning mida täpsem see on, seda kiiremini see ka aegub. "Tuleb püüelda ühtsete definitsioonide poole, ent see jääb igavesti saavutamatuks ideaaliks, sedavõrd mitmekesine ja muutlik on maailm" (Erelt 2007: 49). See peab eriti täpselt paika käesoleva sõnastiku teema puhul, kus tehnoloogia areng ning nõudlus energia järele tingivad olukorra, mille puhul säästva energia terminoloogiat koondav sõnastik iganeb küllaltki kiiresti.

Terminite puhul eristatakse põhiliselt motiveeritud ja motiveerimata ehk arbitraarseid termineid. Motiveerimata terminite eeliseks on nende lühidus ja kasutamismugavus, seevastu motiveeritud terminid on palju selgemad. Arbitraarsete terminite tähendus tuleb endale selgeks teha, kuid motiveeritud oskussõnade tähendus on tavaliselt iseenesest arusaadav ning nad jäävad ka paremini meelde. Vajadus on aga mõlemate järele, kumbagi

ei tohiks eelistada ning nende kasutamine sõltub alati konkreetsest vajadusest.

Kindlasti tuleb eristada termineid mõistetest. Terminoloogiatöö standardis EVS-iso 1087-1:2002 on termin ehk oskussõna "mingi valdkonna üldmõiste sõnaline tähis" (p 3.4.3). Termini all mõeldakse mõiste keelelist ekvivalenti ning oskuskeeles püüeldakse ideaalis selle poole, et ühele terminile vastaks üks mõiste ja vastupidi. Tegelikkuses on olukord aga ideaalist kaugel ning sageli esineb polüseemiat ehk mitmetähenduslikkust, homonüüme ehk sama kirja pildi, kuid erineva tähendusega sõnu, ja sünonüüme ehk erineva kirja pildi, kuid sama tähendusega sõnu. Lihtsalt öeldes on mõiste abstraktne nähtus ning termin keelend, mis seda tähistab.

Valter Tauli märgib sõnavarakorralduse ühe tähtsama printsiibina: "Keeles ei pea olema vähem ega rohkem sõnu, kui seda nõuab efektiivne suhtlemine" (Tauli 1968: 94). Sünonüümiat on võimalik käsitleda nii hea kui halva nähtusena: "Sünonüümide rikkust on tihti kiidetud kui keele suurt voorust, kuid ökonomia seisukohast on see halvemus. See koormab mälu, sest iga sõna tuleb õppida" (Tauli 1968: 109). Tihtipeale kasutavad sama ala spetsialistid samade mõistete tähistamiseks eri termineid mitte juhuslikult, vaid põhimõttega, et nende tarvitav termin on parim. See, et erinevaid variante on palju, võib viidata sellele, et tegemist on arenemisjärgus valdkonna ja terminitega. Siinkohal aitab terminikorrastus, mis võib keelendite arenemist kiirendada ning aidata paremaid variante kasutusele võtta. Kui mõne mõiste jaoks kasutusele võetud esialgne termin on ebaõnnestunud, võidakse asuda talle paremat lahendust otsima. Siinkohal tuleb aga olla ettevaatlik, et mitte luua termineid, mille järele vajadus puudub. "Tuleb hoiduda uute terminite juurdeloomisest seal, kus kõnesoleva mõiste tarvis on sobiv termin juba olemas. termini püsivus on üks tema paremaid omadusi. Omaksvõetud terminit ei tohiks muuta

mõne kirjutaja või toimetaja juhutuju või maitse järgi" (Erelt 2007: 123).

Teaduslik uurimustöö peab keskenduma konkreetsele teemale ning ei tohi laiali valguda. Häid sõnastikke koostatakse alati oma ala spetsialistidest koosneva meeskonnaga ning pidades silmas enda teadmiste ja hariduse limiteeritust. Ka käesoleval magistriprojektil on etteantud limiit, mille piiridesse jäämine on küll soovituslik, kuid kvaliteedi huvides siiski mõistlik. Selleks on 150-300 terminit. Kõige levinum viis sõnastikke esitada on teha seda tähestikulises järjekorras. Kui sõnastiku koostaja sellise esitlusviisi endale eeskujuks võtab, kuid töö käigus järjekindel ei ole ning vigu teeb, võivad tekkida probleemid sellega, et lugeja küll otsib terminit õigest kohast, kuid kuna sõnastikus on viga, siis vajalikku sõna ta seal ei leia, mistõttu ta järeldeb, et sõnastik seda terminit ei sisalda.

Oskussõnastike koostamisel on peaaegu et kohustuslik luua kui mitte meeskond, siis vähemasti inimeste võrgustik, kes aitaksid tegeleda sõnastiku erinevate aspektidega. Kindlasti on vaja konsulteerida erialaga igapäevaselt tegelevate inimestega, terminoloogidega, keeleinimestega ning infotehnoloogidega. Antud magistriprojekti raames on kontakteerunud Säästva Eesti Instituudiga ning keskkonnasõnaraamatu *EnDic 2004* ühe autori Aleksander Maastikuga, dr Ain Kulliga, kes tegeleb taastuenergia, eriti tuuleenergia uurimisega. Dr Kulliga peetud meilivahetuse käigus selgus kohe alguses, et tihti tuleb teadlastel ise termineid leiutada ja just heade terminite puudumist nimetaski ta oluliseks probleemiks. Terminoloogia seisukohast on suur probleem ka see, et keelesiseselt ei pruugi valitseda ühtsust ning erinevais Eesti paigus võidakse kasutada täiesti erisuguseid termineid, või kui kasutuses on sama kirja pildiga terminid, siis neist võidakse erinevalt aru saada. Loodetavasti aitab käesolev magistriprojekt käsitletava valdkonna terminoloogiat ühtlustada.

Kui tegemist on passiivse sõnastikuga, siis peaks sõnastiku eesmärk olema teha loetav tekst inimesele lihtsalt selgeks, kui aga aktiivsega, siis aidata tal ka enda teksti kirjutada. See tähendab, et sõnastikus ei tohi esineda vastuolusid, mis sõnastiku kasutajat segadusse ajavad, ning allika autoriteetsuses kahtlema panevad. Vastuolude all mõeldakse näiteks seda, kui sõnastik pakub ühele mõistele erinevaid vasteid või kui näiteks sõnastikusisesed viited kasutaja tühja kohta juhatavad. Sellisel juhul ei pruugi oskussõnastik enam abiks olla, vaid isegi pigem takistab ladusa töö tegemist. Kui mõnele mõistele on antud neli või viis erinevat võrdsena välja toodud vastet, on jällegi raske otsustada, millist siis õigupoolest teatud kontekstis kasutada. Nii et ka selles suhtes tuleb olla ettevaatlik, et vastete rohkusega kasutajat mitte segadusse või eksiteele ajada. Tühjade viidete vältimises tuleb terminoloogiale appi jälle infotehnoloogia – programm aitab eksituse ära hoida, mis tähendab, et autor ei pea lootma ainult enda tähelepanelikkusele, mis võib inimest alt vedada.

Käesolev sõnastik on esitatud sõnapõhiselt, mis on kõige traditsioonilisem, harjumuspärasem ja arvatavasti ka kõige paremini toimiv olemasolevatest esitusviisidest. See tähendab, et homonüümid ja polüseemid asuvad koos, nii saab ühe kirje alt vaadata, millised on sama kirjapildiga sõnade erinevad tähendused. Sünonüümid on aga lahus ning teise algustähega sõna, mis on samatähenduslik, asub teises kohas. Vajadusel saab sünonüüme panna üksteisele viitama, mida ongi käesolevas sõnastikus tehtud. See, et termin tähendab sama, mis mõni teine, on ära tähistatud. Eriti sellisele sõnastiku kasutajale, kes on selle abil oma teksti loomas, on see asjaolu väga tähtis, sest näitab ära, millised on mõiste erinevad esinemisvariandid. Kui oskussõnastiku autor eeldab, et tema teost hakkavad kasutama ka inimesed, kes pole antud eriala spetsialistid, on mõistlik

mõelda seletussõnastiku peale, mis sisaldab ka definitsioone ning antud sõnastiku puhul on mindud just seda teed pidi. Väga oluline on, et sõnastik oleks ka visuaalselt läbi mõeldud ning selgesti esitatud. Täpne vormistus, sõnaliikide lahushoidmine, otsitava info kiire leidmine annavad märku töö kvaliteetsusest.

4. Tõlkimine ja sõnastikud

On oluline, et tõlgid ja tõlkijad läheneksid oma tööle ka tõlketeoreetiliselt ning suhtuksid tähelepanelikult olemasolevatesse töövahenditesse, mille lahutamatuks osaks on kindlasti oskussõnastikud. Oma tegevust tõlkijana tuleb mõtestada ning siduda tõlketeooriaga. Kasutatavaid meetodeid tuleb sõnastada, see aitab tõlkijal tõlkestrateegiaid paika panna ning paremini lahendada tõlkimisel tekkivaid probleeme ja hiljem põhjendada oma valikuid või tehtud otsuseid. Katharina Reissi ja Hans J. Vermeeri (Venuti 2004: 168) seisukoha järgi peab tõlkija endale seadma kas ühe või mitu eesmärki, mida saavutada soovitakse, ning tõlkimisprotsess ja selle teostamiseks kasutatavad meetodid aitavad selle eesmärgini jõuda. (Venuti 2004: 227) Nii välditakse seda, et ei teata teksti tausta, selle sihtgruppi ega eesmärki. Tõenäosus, et seeläbi ka parem tõlge produtseeritakse, on kõvasti suurem.

Inimene ei ole masin ja kui me tõlgiks nagu masinad, siis poleks tõlkimisel inimeste järele vajadust. Sõna-sõnalt teksti teisendamine võib väga kergesti arusaamatuste ja vigadeni viia ning põhjus, miks ikkagi inimesed on need, kes tõlgivad, peitubki selles, et masinad suhtlevad omavahel teistmoodi kui inimesed. Douglas Robinsoni sõnul, kes on kirjutanud performatiivsest lingvistikast, ei erine tõlkimine teistest kõnelemise liikidest väga palju ning mehaanilise teisendamisega kaasnevad alati tüüpvead (Robinson 2003). Tõlkija peaks endale etaloniks seadma performatiivse tõlkemudeli, kus tähtsam on edasi anda mõte, mitte tuimalt teksti teisendada. Seetõttu on tõlkijate, kes paratamatult ei saa olla spetsialistid igas valdkonnas, seisukohast tähtis kindlasti originaalteksti mõista, millele tulevad kasuks deifinitsioonid sõnastikus. Võtame näiteks ühe kirje käesolevast sõnastikust:

joint implementation (JI)

ühisrakendus

Esmapilgul ei ütle termin *ühisrakendus* võhikule midagi, kuid kui seal järel on ka selgitus, saab ka termini tähendus selgeks:

Eelkõige on ühisrakenduse projektid suunatud taastuvate energiaallikate laialdasemale kasutuselevõtule ja energiatõhususele: katlamajade fossiilkütuse asendamine vähem saastava või biokütuse vastu, energiasäästu tõstmine tehnoloogiates, soojuse tootmisel, ülekandmisel ja tarbimisel (nt eelisoleeritud soojustorude paigaldamine, hoonete soojapidavuse suurendamine, mitmesugused tehnoloogiad kasvuhoonegaaside oluliseks vähendamiseks fossiilkütuse põletamisel).

Samamoodi on heaks näiteks kirje:

passive house

passiivmaja

Ka selle näite puhul on selge, et ainult eestikeelsest vastest jääks sõnastiku kasutajale väheks ning arusaadavuse probleemi lahendab definitsioon:

Energia ja loodusvarade säästmise põhimõtete rakendamine ehitises juba selle projekteerimisel.

Tõlketulemus sõltub alati tõlkija isiklikest teadmistest ja oskustest ning tõlget mõjutatakse oma kultuurilise ja tõlkekultuurilise taustaga. Teksti identifitseerimine tõlkena ning selle põhjalikum analüüs aitab tõlkijal paremat tööd teha. Võrreldes tõlget lähtetekstiga ning püüdes vaadata, millised on tõlkes esinevad vead, saab tõlkija õppida ka teiste vigadest, mis on kahtlemata parem variant, kui ise pidevalt vigu teha. Tõlkija arusaam alustekstist võib erineda sellest, mida autor algselt mõtles, ning tingida lähtetekstist erineva teksti. Pahaaimamatu lugeja arvab, et loeb autori mõtteid, kuid tegelikkuses on tegemist tõlkija tõlgendusega.

Jean-Paul Vinay ja Jean Darbelnet kirjutavad artiklis „A Methodology for Translation“

(Venuti 2004: 128), kui palju on tõlkimise juures erinevaid meetodeid, mida tõlkija kasutama peab. Kasutada on võimalik otsetõlget, kus saab läbi ajada kõige lihtsamate tõlkemeetoditega, kuid enamasti teksti keerulisust arvestades ning head teksti produtseerida soovides see siiski kõige parem valik ei ole ning kasutatakse kaudset tõlget. Üks lihtsamaid meetodeid on laenamine, kus tõlkija kasutab lähtekeele sõna sihtkeelses tekstis, näiteks *tortilla* ja *sushi*. Seda võimlust kasutatakse tihti, sest *sushi* asemel oleks lohisev ja ebaotstarbekas kasutada õigekeelsussõnaraamatu pikka definitsiooni *riisirull kala vm lisandiga* ja tihtipeale annab selline lähenemine ka tekstile värvi. Veel üks laenamise liike on tõkelaen, mis kujutab endast lähtekeelse väljendi sõnasõnalist ülekandmist. Tekstis oli toodud näiteks inglise-prantsuse tõkelaen *Compliments of the Season - Compliments de la saison*. Tõkelaen on tõlkijatele iseenesest väga kasulik, sest võimaldab luua uusi leksikaalseid vorme. Kolmas lihtsamatest meetoditest on sõna-sõnalalt tõlkimine, mille puhul on tegemist automaatse tõlkimise vormiga, kus tõlkija ülesanded on piiratud. Kuid kui tõlkija otsustab, et otsetõlget pole võimalik kasutada, tulevadki mängu keerulisemad meetodid ja rakendatakse kaudset tõlget.

Kaudse tõlke meetodeid on teksti autorite sõnul neli. Esimene neist on transpositsioon, milles muutub grammatiline kategooria, see tähendab et näiteks nimisõna võidakse asendada tegusõnaga. Seda kasutavad tõlkijad minu arvates pidevalt, et muuta laused sihtkeelele omasemaks. Artikli autorite sõnul on see meetod pisut erilisem, sest seda on võimalik kasutada keelesiseselt. Järgmine on modulatsioon, mida on nelja erinevat tüüpi. Modulatsiooni puhul võib tõlkija tähenduse paremaks edasiandmiseks väljenditesse midagi omalt poolt lisada või nende tähendust pisut korrigeerida, saavutamaks teksti parema mõistmise. Veel räägitakse ekvivalentsist, kus tõlkimisel kasutatakse sihtkultuuri vasteid. Viimane kaudse tõlke meetoditest on adapteerimine, mida kasutatakse juhul, kui lähtekeele

sõnum ei tähenda sihtkeele kultuuris midagi seesugust, mistõttu tuleb luua uus ekvivalent, mis vastab antud situatsioonile ja teeb teksti mõtte lugejale arusaadavaks. Autorid pakuvad võimaluse neid meetodeid omavahel ühendada ning kuigi tõlkijad oma igapäevases ja kohati rutiinses töös seda kogu aeg võib-olla endale ei teadvusta, siis alateadlikult kasutab hea tõlkija neid meetodeid pidevalt. Kui tõlkijal on eespool kirjeldatud meetoditest ülevaade ning ta mõistab neid sisuliselt, teab ta, millist neist konkreetsete probleemide korral rakendada ja kust abi saada.

Tõlketeooria areneb pidevalt ning liigutud on selle suunas, et tõlkimine ei keskenduks ainult konkreetsele tõlgitavale sõnale, vaid tekstile ning selle ülesandele, pidades seejuures silmas, millise kultuuriruumiga on tegemist. Tõlge on seega tõlgendus algtekstist ning selle muudab heaks keeleliselt ja kultuuriliselt haritud inimene, kes on tähelepanelik ning võimeline märkama ka pisemaid nüansse, mis tihtipeale tekstile hoopis teise varjundi annavad. Ebapädevate tõlgetega kaasnevad aga alati probleemid. Seadusi tõlkides ei tohi sellist ignorantsust kohe kindlasti ette tulla. Samuti on levima hakanud tendents, et toodete kasutusjuhendid ei peagi olema korrektses eesti keeles ning nende tõlkimine on tootjate või maaletoojate jaoks pigem ebameeldiv kohustus kui tegevus, mille puhul eksimine ei ole lubatud.

5. Sõnastiku koostamisprobleemidest

Terminite kogumiseks ning neile definitsioonide leidmiseks kasutas töö autor peamise allikana erinevaid usaldusväärseid säästva energiaga seonduvaid veebilehti ning kopeeris neis leiduva info tekstitöötlusprogrammi. Seejärel neid lugedes ja kasutades programmi *AntConc*, kirjutati tekstist välja erinevaid termineid ning asuti neile eestikeelseid vasteid otsima. Väga tähtis on siinjuures, et sõnastiku koostaja ei asuks termineid otse inglise keelest tõlkima, vaid otsiks, milliseid sõnu või termineid eesti keeles juba kasutatakse. Mõlema keele erialatekste lugedes ning Internetiga töötades on võimalik jõuda käibelolevate terminiteni. Asendamatud on kindlasti ka otsingumootor Google, mis võimaldab kontrollida terminite esinemissagedust ja leida kasulikke veebilehti, ja õigekeelsussõnaraamat, mis annab keelealast nõu. Sõnastiku originaalsuse ja kaasaegsuse tagab koostajate töö võimalikult uue tekstikorpusega, mitte aastatevanuste juba mõneti aegunud sõnastikega.

Samas ei tohi sõnastiku koostamisel kindlasti ära unustada teiste juba tehtud tööd, mistõttu on eelnevalt ilmunud sõnastike sisuga tutvumine väga oluline, et vaadata, millised on nende head ja vead. Autor kasutas terminite hilisemaks üle kontrollimiseks ka kõiki suuremaid keskkonnaterminoloogiat sisaldavaid sõnastikke, muuhulgas „Säästva arengu sõnastikku“ (<http://www.seit.ee/sass/?ID=1>), Euroopa keskkonnainfo- ja vaatlusvõrgustiku (*Eionet*) GEMET tesaurust (<http://www.eionet.europa.eu/gemet>), Aleksander Maastiku keskkonnasõnastikku

EnDic2004

(<http://mot.kielikone.fi/mot/indic/netmot.exe?UI=ened&height=165>) ja Inga Koppeli „Inglise-eesti taastuvenergia terminoloogia valiksõnastikku“ (Koppel 2001).

Läheneviseviisid, kuidas info sõnastiku kasutajale kuvatakse, on erinevad. Kuna sõnastikus *EnDic2004* on palju erinevaid keeli, võtab üks kirje ka palju ruumi:

sustainable

 MOT Environmental Dictionary 1.0

K384 *kestävä [ympäristön kannalta], ympäristön kannalta kestävä, {ei: ekologisesti kestävä}*

et säästev (keskk), ökoloogiliselt säästev

en sustainable (envir.), environmentally sustainable; ecologically sustainable

fr durable (envir.)

de verträglich

sv hållbar [ur miljösynvinkel], miljömässigt hållbar (bärkraftig), bärkraftig [ur miljösynvinkel], {inte: ekologiskt hållbar, ekologiskt bärkraftig}

lt ekologiškai stabilus

lv ekoloģiski līdzsvarots

ru экологически устойчиво

„Säästva arengu sõnastikus“ on neli keelt (inglise, eesti, saksa ja vene keel) ning definitsioonid on väga põhjalikud:

 - *ensustainability*

 - ee **jätksuutlikkus**

dünaamiline seisund, milleni viib jätkusuutlik ehk [säästev areng](#). Kuigi j-t kasutatakse tihti ka säästva arengu sünonüümina, on arvatud, et [areng](#) viitab paljuski kasvule, mis ei saa olla säästev, seetõttu eelistatakse kasutada sõna j. Jätksuutlikkuse määratlemisel on välja pakutud tugeva ja nõrga j-e kontseptsioon. Tugeva ehk ökoloogilise jätkusuutlikkuse

kriteeriumi täitmiseks on vaja tagada iga üksiku [kapitali](#) ([looduskapitali](#) ja inimese loodud kapitali) samas koguses jätkumine tulevastele põlvetele. Nõrga ehk majandusliku j-e kriteeriumi pooldajad peavad oluliseks üksnes kapitalide koguhulga samaks jäämist, s.t [loodusvarasid](#) võib vähendada, kui inimese loodud kapital selle võrra kasvab.

- de *Nachhaltigkeit* (f)

- ru *устойчивость*

Vaata ka [Hartwicki reegel](#), [säätsev kasutus](#), [tehnoloogiline optimism](#), [ökoloogiline majandus](#)

GEMETi tesauruses on keeli veelgi enam, 22:

[Thematic listings](#) | [Alphabetic listings](#) | [Hierarchical listings](#) | [Search thesaurus](#) |

Select language: [bg](#) [cs](#) [da](#) [de](#) [el](#) [en](#) [en-US](#) [es](#) et [eu](#) [fi](#) [fr](#) [hu](#) [it](#) [nl](#) [no](#) [pl](#) [pt](#) [ru](#) [sk](#) [sl](#) [sv](#)

keskkonnaterminoloogia, keskkonnasõnavara

Concept definition: *

The vocabulary of technical terms and usage appropriate to community, corporate, governmental and other groups concerned with protecting natural resources, preserving the integrity of the ecosystem and safeguarding human health. (Source: ISEP / TOE)

* **Note:** Definition is not available for the current language

broader terms

[terminoloogia](#)

Scope note:

scope note is not available

Themes:

informatsioon

Groups:

INFORMATSIOON, HARIDUS, KULTUUR, KESKKONNATEADVUS

Български:	Екологична терминология
Čeština:	terminologie v oblasti prostředí životního
Dansk:	miljøterminologi
Deutsch:	Umweltterminologie
Ελληνικά:	περιβαλλοντική ορολογία
English:	environmental terminology
English (US):	environmental terminology
Español:	terminología ambiental
Euskara:	ingurugiroaren terminologia
Suomi:	ympäristöterminologia
Français:	terminologie de l'environnement
Magyar:	környezeti terminológia
Italiano:	terminologia ambientale
Nederlands:	milieutermiologie
Norsk:	miljøterminologi
Polski:	terminologia z zakresu ekologii
Português:	terminologia do ambiente
Русский:	терминология в области экологии
Slovenčina:	environmentálna terminológia
Slovenščina:	okoljska terminologija
Svenska:	miljöterminologi

Internetis leiduvad sõnastikud ei ühti alati sajaprotsendiliselt, mis pole muidugi üllatav.

Arvatavasti on ühtivuse probleemi raske lahendada, sest nii palju kui on autoreid, on erinevaid lähenemisviise, terminoloogilisi eelistusi ning seisukohti, kuidas midagi lahendada peaks. Kui võrrelda, kuidas on lahendanud „Säästva arengu sõnastik“ ja *EnDic2004* sellise küllatki lihtsa terminile nagu *fossil fuel* eestikeelse vaste pakkumise, siis näeme, et Säästva Eesti Instituudi koostatud sõnastik annab eestikeelseks terminiks *fossiilkütus*, kuid *EnDic2004* pakub *fossiilkütus*, *ürgkütus*. Ka terminibaas ESTERM on mõlemad variandid välja toonud, kuid nimetab, et eelisterminina tuleks kasutada siiski *fossiilkütust*. Termin *ürgkütus* näol on siinkohal tegemist eheda näitega, kus olemasolevale on kunstlikult loodud lisatermin ning see pole käibele läinud, kuid *EnDic2004* pakub seda kui ekvivalenti terminile *fossiilkütus*.

Sõnastike autoritel, kes peavad lugu eesti keelest ning selle eripärast ja väljendusrikkusest, olid kindlasti head kavatsused, kui nad pakkusid välja terminile *fossiilkütus* eesti oma termini, mis poleks võõrsõna. Eesmärgiks võis olla lootus, et eestlased hakkavad kasutama eesti keelele omast sõna ning see läheb käibele, rikastades meie emakeelt. Lähenemisviise sellele, kuidas suhtuda olemasolevatele terminitele lisaks terminite loomisse, on mitmeid. Sünonüümide olemasolu keeles on üldjuhul positiivne nähtus, kuid oskuskeeles võivad need tihtipeale pigem segadust tekitada, kui aidata teksti varieerida. Iseenesest ei ole sünonüümid pahad, kuid sellised ekvivalendid, millel tekstilist tausta ei ole, võivad kiiresti vananeda ning võib juhtuda, et keegi leiab hoopis uue ja parema variandi. Käesoleva sõnastiku autor otsustas variandi *ürgkütus* siiski välja tuua, kuigi seda tekstides ei kasutata, sest tegemist on huvitava variandiga ja kuna *fossil fuel* on nii laialt kasutusel olev termin, oleks hea, kui sellel mõnigi sünonüüm oleks.

Tänapäeval Eestis välja antavate sõnastike üheks suurimaks veaks on see, kui sõnastiku

kasutajale üritatakse pakkuda kõiki võimalikke variante, sest sellisel lähenemisviisil on mitmeid miinuseid. Kui ühele mõistele antakse terve jada vasteid, millest kõik ei pruugi isegi päris sünonüümid olla, võib see näiteks tõlkija suurde segadusse ajada, sest ta ei tea, millise neist peaks ta valima. Kui räägime, et sünonüümid on head, siis võib ka küsida, kas liiga palju sünonüüme pole oskuskeeles mitte liiast. Võtame näiteks termini *biodiversity*, millel on kolm vastet:

biodiversity

bioloogiline mitmekesisus

looduse mitmekesisus

elustiku mitmekesisus

Autori arvates piisaks kahest vastest, mistõttu otsustati kontrollida kõikide variantide esinemissagedust ning kuna kolmest variandist viimast esines mitu korda harvem, tundus mõistlik see sõnastikust välja jätta. Sõnastikus pole ka kunagi liiga palju ruumi ning seetõttu ei ole võimalik igatühte neist ka lahti seletada või kasutajat instrueerida, millist terminit või sõna millises kontekstis kasutada tuleb. Ideaalis peaks vasteid olema üks, kaks või äärmisel juhul kolm, kuid mitte viis ega enam, mis viitab tegelikult sõnastiku koostaja tegemata tööle, mis tuleb iga kord ära teha näiteks tõlkijal ning paneb kahtlema allika usaldusväärsuses ja kvaliteetsuses.

Terminile *biomass* leidis sõnastikes kaks vastet:

biomass

biomass

elusaine hulk

Sõnastikku sai siiski jäetud ainult *biomass*, sest elusaine hulk pole otseselt termin, vaid

seletab selle pigem juba lahti. Termin *bioplastic* eestikeelne ekvivalent on *bioplastmass*, kuid käesoleva sõnastiku autori arvates võiks kasutada ka lühemat varianti *bioplast*, mida sõnastikud ei paku, kuid tekstidest võib leida.

Sõnastiku koostamisel ning terminite valimisel tuleks võimalusel vältida mine-vormi kasutamist ning asendada see võimalusel lühema us-lõpuga. Seda põhimõtet jälgis ka käesoleva sõnastiku autor, mida ei saa aga öelda abiallikatena kasutatud olemasolevate sõnastike kohta. Näiteks saab termini *põletamine* asemel kasutada lühemat variant *põletus*. Lisak võimaldab see ka liita kahte sõna üheks liitsõnaks, näiteks muutis antud sõnastiku autor sõnastikes leiduva termini *soojuse salvestamine* lühemaks, mis läbi sai ingliskeelse termini *heat storage* vasteks *soojussalvestus*, mis on erialases kirjanduses juba ka kasutusel. Probleemne oli ka termin *combined cycle-power station*, mille eestikeelne ekvivalent GEMETi tesauruses on *kombijõujaam*, mis on halb variant ning tegelikult kasutatakse erialases kirjanduses selle puhul terminit *koostootmisjaam*. Probleem seisneb selles, et ÕS seda ei poolda ning soovitab kasutada terminit *elektri- ja küttejaam*, mis on pikem ja kohmakam ning kirjanduses on seda kasutatud mõnel üksikul juhul. Näiteks Google'i otsingumootoris sisestades sai käesoleva sõnastiku autor terminile *elektri- ja küttejaam* vaid kolm viidet tekstidele, kus mainitud termin esineb. Siinkohal lahendas sõnastiku autor probleemi selliselt, et jättis sisse mõlemad variandid, kuid ÕS terminit *koostootmisjaam* heaks variandiks ei pea, sest tegemist on juba väga kinnistunud terminiga, mis on autori arvates ka lühem ja löövam.

Õigekeelsussõnaraamatut kasutades jõudis autor aga ühe huvitava uudisterminini, mida küll tekstides ei kasutata kuid on iseenesest väga andekas lahendus. Nimelt toob ÕS eestikeelse termini *puidugraanul* sünonüümuna välja sõna *prull* ning kuigi seda kuskil

erialastes tekstides kasutatud ei ole, otsustas autor selle siiski lisada, kuna lahendus on huvitav ja tegemist on lühikese ning hea sünonüümiga. Kui vaadata alljärgnevat kirjet, on selge, et mingisugust vajadust pole viimase eestikeelse vaste järele:

fuel tank

kütusemahuti

kütusepaak

vedelkütusemahuti

Tegemist on liigse täpsustamisega ning juba esimese kahe variandi puhul on selge, millega täpselt tegemist on. Seega oli lahendus viimane variant sõnastikust välja jätta. Hea termin ei ole ka *reostusvaba*, sest vaba-lõpulis sõnu ei peeta eesti keelele omaseks, ning seetõttu otsustas ka käesoleva töö autor lisada sõnastikku mitte terminid *reostusvaba energiaallikas* ja *reostusvaba kütus*, vaid:

reostuseta energiaallikas - non-polluting energy source;

reostuseta kütus - non-polluting fuel.

Mõni kasutatud allikatest ei selgita terminit lahti ning selle sisu võib jääda ähmaseks. Ruumi kokkuvõidu silmas pidades on see õigustatud, kuid tõlkija seisukohast, kes pole enamasti mingi konkreetse valdkonna spetsialist, on see halb variant, sest alati pole terminid iseenesestmõistetavad. Näiteks GEMETi puhul on tegemist 22-keelse tesaurusega ning seal ei leidu ühtegi eestikeelset definitsiooni. Põhjus peitub ilmselt selles, et kuigi nendele terminitele on definitsioonid olemas, pole keegi sisestamistööd ette võtnud või tellinud või piisavalt pakiliseks probleemiks pidanud. Soovitav oleks, et selline andmebaas siiski neid sisaldaks. Küll aga on enamikel kirjetel olemas ingliskeelsed definitsioonid, mis küll ei asenda emakeelseid, kuid on sellise veebiallika puhul, mis ei üritagi päris sõnastik

olla, parem variant kui mitte midagi. Säästva arengu sõnastikus on kõikidel kirjetel eranditult ka definitsioonid, mis on ka käesoleva sõnastiku autori tõlketöös väga kasulikuks osutunud. Sõnastikus *EnDic2004* on üheksa keelt (eesti, soome, inglise, prantsuse, saksa, läti, leedu, vene ja rootsi keel) ning eestikeelsete definitsioonid pole ka seal alati olemas:

deforestation – et **metsa raadamine, metsa hävitamine**

Mainitud sõnastik ei sisalda säästva energia temaatikaga seotud ingliskeelsete organisatsioonide eestikeelseid nimetusi, nende lühendeid ega pikemate terminite lühendeid, mis esinevad tihti selle valdkonna tekstides ja täpset tõlkimist vajavad. Hea on ka, kui vahel saab järgi vaadata, millega mõni organisatsioon tegeleb või mida näiteks mõni säästva energeetika propageerimiseks allakirjutatud leping endast täpsemalt kujutab.

Mõnedele ingliskeelsetele terminitele on võimalik leida vasted ühest allikast ning teistel on nad olemas jälle teises kohas. Terminitele *ecological optimism*, *ecological pessimism* ja *passive house* leidsid eestikeelsed vasted vaid SEI sõnastikus, kuid teistes mitte. On ka termineid, millele pole konkreetseid eestikeelseid vasteid veel leitud. Tingitud on see arvatavasti sellest, et tegemist on pidevalt areneva valdkonnaga, kus erinevate tehnoloogiate kasutuselevõtt ning areng tingib tõsiasi, et uusi termineid tuleb pidevalt juurde. Üks näide on termin *unsustainability*, mida ükski ülalmainitud kolmest sõnastikust ei sisalda. Ajakirjanduses ja erialastes tekstides võib aga selle eestikeelse vastena üha enam kohata terminit *jätksuutmatlus*, mistõttu on see ka käesolevasse sõnastikku lisatud ning peaks autori arvates esinema ka tulevikus kirjutatavates sõnastikes.

INGLISE – EESTI SÄÄSTVA ENERGIA SÕNASTIK

ENGLISH – ESTONIAN DICTIONARY OF SUSTAINABLE ENERGY

A

accumulator

aku

akumulaator

Agenda 21

Agenda 21

1992. aastal ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil vastu võetud valitsuste, rahvusvaheliste arendusinstituutide, ÜRO ja sõltumatute gruppide tegevuskava keskkonna degradeerumise vältimiseks. (SEI)

alternative energy

alternatiivenergia

alternatiivne energia

Praegu levinud energiatootmisviisidest keskkonnahoidlikumal moel toodetud energia. (EnDic)

alternative fuels

alternatiivkütused

Naftasaadusi asendavad kütused: metanool, etanool, vedel maagaas jt.

anaerobic digestion

anaeroobne käärimine

Biogaasi tootmise tehnoloogia, milles käärimistankidesse paigutatud orgaanilistest jäätmetest moodustuvad ilma hapniku juurdepääsuta peamiselt metaan jt põlevad gaasid. (TTV)

animal dung as fuel

sõnnikkütus

B

bi-fuel vehicle

kahekütusesõiduk

bioaccumulation

bioakumulatsioon

Organismide ainevahetuse ning keskkonnas olevate ainete koosmõju tulemusena jälgitav nähtus, mille korral raskelt lagunevad või keemiliselt organismi kudedega seonduvad ained kogunevad teatud organismidesse või nende osadesse. (SEI)

biobutanol

biobutanool

Biomassist toodetud butanool, mis on ette nähtud kasutamiseks biokütusena. (TTV)

biodegradability

biolagundatavus

biodegradable

biolagundatav

biodegradable pollutant

biolagundatav reoaine

biodegradable waste

biolagundatavad jäätmed

Anaeroobselt või aeroobselt lagundatavad jäätmed nagu toidu- ja aiajäätmed ning paber ja papp. (EnDic)

biodiesel

biodiisel

Taastuv kütus, mida valmistatakse taimeõlidest, loomsetest rasvadest ja ümbertöödeldud kasutatud toiduõlist. (TTV)

biodiversity

bioloogiline mitmekesisus

looduse mitmekesisus

Liikide rohkus koosluses, ökosüsteemis või maastikul. (EnDic)

bioenergy

bioenergia

Biomassist toodetud energia. (TTV)

bioethanol

bioetanool

biofuel

biokütus

Gaasiline, vedel- või tahkekütus, mille energiakandja on elusorganismide toodetud orgaaniline aine. (SAS)

biogas

biogaas

käärimisgaas

Suure metaanisaldusega gaas, mis tekib taimse ja loomse päritoluga heitmete anaeroobsel lagunemisel prügilates, b-i generaatorites ja veepuhastusseadmetes. (SAS)

biohydrogen

biovesinik

Mikroorganismide abil toodetud vesinik. (SAS)

biomass

biomass

Organismiliigi, liikide rühma või elukoosluse isendite elusaine hulk. (EnDic)

biomass energy

biomassi energia

Biomassi kui ühe võimaliku taastuva energiaallika, näiteks puidu, puidutöötlemise jäätmete, põllumajandussaaduste tootmise jäätmete vms põletamisel vabanev energiahulk. (SAS)

biomethanol

biometanool

biomimicry

biomimikri

Tööstusprotsesside ümberkujundamine bioloogiliste protsesside eeskujul.

bioplastic

bioplastmass

bioplast

Plastmass, mida toodetakse taastuvast biomassist, näiteks taimeõlist, maisitärklisest või mikrobiootast.

bioreactor

bioreaktor

Seade, milles kulgeb juhitud mikrobioloogiline protsess. (EnDic)

boiler efficiency

katlamaja kasutegur

Suhe sooja vee või auruna kasutatava soojusenergia ja põletatud kütuses oleva energia vahel. (TTV)

butane

butaan

Küllastunud süsivesinik.

C

calorific content = calorific value

kalorsus

energiasisaldus

Põleva aine massi- või ruumalaühiku täielikul põletamisel vabanev energiahulk. (TTV)

calorific value

kalorsus

energiasisaldus

vt calorific content

carbon dioxide

süsinikdioksiid

süsihappegaas

Õhu koostisosa, millel on oluline osatähtsus kasvuhooneefekti tekkimises. (EnDic)

carbon footprint

süsinikujalajälg

carbon monoxide

süsinikoksiid

vingugaas

carbon tax

süsinikdioksiidimaks

süsinikumaks

Süsinikuheitmete vähendamisele ja kliimamuutuse leevendamisele suunatud maks, mille suurus sõltub kütuse ja elektrienergia süsinikusisaldusest. (SAS)

carbon trading = emissions trading

heitkogustega kauplemine

Kasvuhoonegaaside, peamiselt CO₂ heitkogustega kauplemine kas riigisiselt või rahvusvaheliselt. (SAS)

cell

akuelement

certified emission reduction (CER)

sertifitseeritud heitkoguste vähendamine

Kasutatakse nn puhta arengu mehhanismi projektide tulemuste hindamisel, milles kasvuhoonegaaside heitkogused on väljendatud ühe tonni CO₂ ekvivalendi abil. (SAS)

changing consumer behaviour

tarbimisharjumuste muutmine

Tarbimise vähendamise, toodete kordus- ja taaskasutuse ning tarbijateadlikkusest lähtuv keskkonnahoidlike toodete või teenuste eelistamise strateegia. (SAS)

charcoal

puusüsi

puidusüsi

clean development mechanism (CDM)

puhta arengu mehhanism

Kyoto protokolliga kohaselt paindlike mehhanismide hulka kuuluv projektipõhine koostöö protokolliga I lisa tööstusriigi ja I lisa hulka mittekuulva kliimakonventsiooni osalise vahel, et vähendada kasvuhoonegaasiheidet majanduslikult tõhusaimal viisil. (SAS)

clean production

puhas tootmine

climate change

kliimamuutus

Pikaajalise statistilise ilmastikurežiimi muutumine. K-i tuleb eristada kliimakõikumistest, lühikestel ajavahemikel ei ole eristamine võimalik. K-le aitab kaasa inimtegevus, peamiselt järjest suurema koguse fossiilkütuse põletamine, mis tingib kasvuhooenenähtuse võimendumise. (SAS)

climate-friendly

kliimasõbralik

climate impact

mõju kliimale

climate-neutral

kliimaneutraalne

climate protection

kliimakaitse

climate researcher

kliimateadlane

climate scientist = climate researcher

kliimateadlane

coal

kivisüsi

süsi

coal gasification

kivisöegaasi tootmine

co-combustion

koospõletus

Kütuste segu põletamine.

CO2 emission

CO2 emissioon

cogeneration (of heat and power) (CHP)

(soojuse ja elektri) koostootmine

Energia kahe vormi, soojuste ja elektri koostootmine tekkiva heitsoojuse ära kasutamiseks. (SAS)

co-incineration

jäätmete koospõletus

Jäätmete põletamine koos kütusega.

combined cycle-power station

koostootmisjaam

elektri- ja küttejaam

combustion

põlemine

Täielik oksüdeerumise protsess, näiteks kütuse põletamine energia saamiseks. (TTV)

combustion efficiency

põlemistõhusus

põlemiseefektiivsus

Suurus, mis näitab, kui täielikult on kütuses sisalduv orgaaniline süsinik põlemisseadmes ära põlenud.

(TTV)

combustion residue

põlemisjääk

composting

kompostimine

Orgaanilise aine, eeskätt põllumajandus- ja olmejäätmete aeroobne lagundamine bakterite ja seente elutegevuse abil. (SAS)

conductivity

juhtivus

Aine omadus anda edasi elektrit, soojust ja heli. (EnDic)

conservative ecology

konservatiivne ökoloogia

Tunnistab inimtegevuse ja looduskeskkonna harmoonilise ühendamise võimatust tänapäeva maailmas. (SAS)

conventional energy

tavaenergia

Convention on Biological Diversity

bioloogilise mitmekesisuse konventsioon

Rio de Janeiro 1992. aastal alla kirjutatud rahvusvaheline raamistik looduse mitmekesisuse säilitamiseks, selle komponentide säästvaks kasutamiseks ning geneetiliste ressursside kasutamisest saadava kasu õiglaseks ja võrdseks jagamiseks. (SAS)

cumulative impact

liitmõju

kumulatiivne mõju

Üksikute, eraldi toimivate mõjude summaarne mõju, näiteks eri kavade ja projektide ellurakendamisel samaaegselt tekkiv mõju. (SAS)

D

deforestation

1. metsatustumine
2. metsa raadamine, metsa hävitamine

degradable mulch

lagundatav multš

depletion of ozone layer

osoonikihi hõrenemine

Ulatuslik stratosfääriala, mille osoonisisaldus on keskmisest tunduvalt väiksem. (SAS)

desulphurisation of fuel

kütuse väävlitustamine

distributed generation

hajaenergeetika

hajutatud energeetika

Elektrienergia saamine tarbijaga seotult ja hajutatult paiknevates mikro- ja minielektri- ning soojuse

koostootmisjaamades. H. on tänu kasutatavale tehnoloogiale tõhusam ja tänu tarbijate lähedusele on väiksemad ka kaod elektri ülekandel. (SAS)

duration of sunshine

päikesepaiste kestus

E

ecobalance

keskkonnabilanss

Keskkonnategevuse tulemuslikkuse hindamise meetod, mis põhineb ettevõtte sisend-väljundanalüüsil. (SAS)

ecodesign

ökodisain

keskkonnahoidlik tootearendus

Tootearenduse lähenemisviis, mis võtab toodet kavandades süstemaatiliselt arvesse toote keskkonnaaspekte. (SAS)

ecoefficiency

ökotõhusus

ökoefektiivsus

Strateegia säästva arengu rakendamiseks ettevõtluses. Ö-e puhul pakutakse konkurentsivõimelise hinnaga tooteid ja teenuseid, mis rahuldavad inimeste vajadusi ja tagavad elukvaliteedi, vähendades samal ajal toote või teenuse keskkonnamõju (loodusvarade ja energiakasutust, saastamist, jäätmeid) kogu olelusringi vältel. (SAS)

ecolabel

ökomärgis

Tähis, mis kinnitab toote või teenuse keskkonnahoidlikkust. (SAS)

ecological building

1. ökohoone

2. ökoehitus

2. Keskkonda ja kohalikke olusid arvestav ehitamine; põhineb ehituspaiga keskkonnatingimuste arvestamisel ja selle eesmärk on võimalikult vähe mõjutada ümbruse ökoloogilist tasakaalu. Püütakse kasutada kohalikke taastuvaid loodusvarasid ja energiaallikaid (maasoojus, päikesekollektorid, puukütteahjud), minimeerida vee kasutust, käidelda ehituses tekkivad olme- jm jäätmed kohapeal ja võimalikult ökoloogiliselt (kompostimine, vihma- ja pesuvee kasutamine, märgalapuhastid). (SAS)

ecological debt

ökovõlg

Igaaastaste puudujääkide summa, mis on tekkinud maa bioloogilist taastootmisvõimet ületavast loodusvarade tarbimisest. (SAS)

ecological deficit

ökoloogiline defitsiit

Olukord, kus ökoloogiline jalajälg ületab bioloogilist taastootmisvõimet. (SAS)

ecological education

ökoloogiline kasvatus

Üksikisikute ja sotsiaalsete rühmade harimine jätkusuutliku looduskasutuse ja teadliku keskkonnakaitse vaimus ning asjaomaste väärtushinnangute ja hoiakute kujundamine keskkonnateadvuses. (SAS)

ecological footprint

ökoloogiline jalajälg

Kujundlik nimetus meetodi kohta, mis suhestab kvantitatiivselt inimtegevuse ökoloogilise mõju inimese kasutuses oleva ökoloogilise varuga. (SAS)

ecological optimism

ökooptimism

Arvamus, et inimtegevus ei ohusta kunagi tõsiselt ökoloogilist tasakaalu ja ökosüsteemi toimimist, kuna looduskeskkond suudab inimõju alati tasakaalustada ja absorbeerida. (SAS)

ecological pessimism

ökopessimism

Fataalse, hukutava tähenduse omistamine inimtegevusest johtunud negatiivsetele ökoloogilistele muutustele. (SAS)

efficiency

tõhusus

efektiivsus

kasutegur

Vahendite (looduslikud, rahalised) kasutamise tulemuslikkus. (SAS)

electrical storage device

elektrienergiasalvesti

electric line

elektriliin

electricity

elekter

electric power

elektrienergia

elekter

electric power supply

elektrivarustus

emission

emissioon

heide

keskkonda heitmine

emission limit value

heite piirväärtus

Saasteallikast väljutatud heitme mass, väljendatuna heidet iseloomustava näitaja suhtes, heitme kontsentratsioon või tase, mida teatava ajavahemiku või teatavate ajavahemike kestel ei tohi ületada. (SAS)

emission reduction unit (ERU)

heitkoguste vähendamise ühik (HVÜ)

Ühisrakenduse projekti tulemusena saavutatud kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine, mille arvuline väärtus võrdub ühe tonni CO₂ ekvivalendiga. (SAS)

emissions trading

heitkogustega kauplemine

vt carbon trading

energetics

energeetika

Tehnika- ja majandusharu, mis hõlmab energia muundamist, edastamist ja jaotamist. (SAS)

energy

energia

Süsteemi (objekti) liikumise üldine mõõt; objekti võime teha tööd. (SAS)

energy balance

energiabilanss

energy conservation

energiasääst

säästev energiakasutus

Inimtegevuse eesmärkide saavutamine (sh tootmine) võimalikult väikesemahulise energiamuunduse arvel.

(SAS)

energy consumption

energiakulu

energy conversion

energia muundamine

energia konversioon

Kütuses sisalduva energia muundamine tarbitavaks energiaks.

energy crisis

energiakriis

Energia saamise ja kasutamise ulatuse ja viisi mittevastavus energiavarude suurusele ja keskkonna elukõlblikkuse säilimisele. (SAS)

energy crop

energiakultuur

energeetiline kultuur

Energia tootmiseks kasutatav kultuur. (TTV)

energy demand

1. energianõudlus
2. energiavajadus

energy dissipation

energiakadu

energy dissipator

voolurahusti

energy distribution system

energiajaotussüsteem

energy economics

energiamajandus

energy efficiency

energiatõhusus

Tehnoloogia ja meetmed, mis vähendavad elektri- ja/või kütusekulu sama otstarbega töö tegemiseks, näiteks autode, kodude, kontorite ja tööstusettevõtete energiaga varustamiseks. (SAS)

energy efficient

energiatõhus

energy farming

energiaviljelus

Biomassi (puude, põõsaste, õlikultuuride vm) kasvatamine energeetiliseks kasutamiseks. (TTV)

energy forest

energiamets

energiavõsa

Ainult energia tootmiseks kasvatatav võsa või mets. (SAS)

energy generation

energiatootmine

Loodusressursside muundamine kasutatavaks energiaks. (TTV)

energy grass

energiahein

Rohttaimede kultuur, mida kasvatatakse energia saamiseks. (TTV)

energy industry

energiatööstus

energy intensity

energiamahukus

Mistahes tegevuse või objekti loomiseks ja toimimas hoidmiseks vajalik energiahulk. (TTV)

energy recovery

jäätmete energiakasutus

energia tootmine jäätmetest

Jäätmete (prügi) kasutamine energiaallikana. (SAS)

energy resource

energiavarud

energy saving

energiasääst

säästev energiakasutus

energy source

energiaallikas

energy source material

energiakandja

energy storage

energiasalvestus

energia salvestamine

energy supply

energiavarustus

energiatarne

energy type

energialiik

energy utilisation

energiakasutus

energy utilisation pattern

energiakasutusviis

energy waste

energiajätmed

Jätmed, millest saab toota energiat. (EnDic)

entropy

entroopia

Tööd mittetegev energiakomponent. (SAS)

environmental accounting

keskkonnaarvestus

Raamatupidamise osa, kus selgitatakse välja, kui palju toorainet ja energiat kulub toote või teenuse tootmiseks/osutamiseks ja mis on selle keskkonnamõju rahaline väärtus olelusringi jooksul. (SAS)

environmental awareness

keskkonnateadlikkus

Inimeste faktilised teadmised keskkonnaseisundist ja keskkonnamurest; inimese ja keskkonna vahelise suhte ja mõju mõistmine ning valmisolek neid oma tegevuses arvestada. (SAS)

environmental consciousness

keskkonnateadvus

Inimeste arusaamine keskkonnaseisundist, selle väärtustest ja seostest nende heaoluga. (SAS)

**environmental consequence = environmental impact,
environmental effect**

keskkonnamõju

environmental damage

keskkonnakahju

Oluline ebasoodne mõju keskkonnale, sh elupaigale, liigile, kaitstavale alale, veele või pinnasele. (SAS)

**environmental effect = environmental impact, environmental
consequence**

keskkonnamõju

environmental impact

keskkonnamõju

Tegevusega eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju inimese tervisele ja heaolule, keskkonnale, kultuuripärandile või varale. (SAS)

environmental protection

keskkonnakaitse

Tegevus, mille abil püütakse hoida ja kaitsta keskkonda inimtegevuse negatiivsete mõjude eest. (SAS)

ethanol fuel

etanoolkütus

exhaust gas

heitgaas

Atmosfääri paisatav gaasiline heide. H. tekib peaausjalikult kütuste põletamisel (ka sisepõlemismootorites), samuti tootmisprotsessides. H-d kahjustavad ökosüsteeme ja tervist, põhjustavad happvihmu ja kasvuhoonenähtust. (SAS)

F

Factor 10

faktor 10

Jätkusuutlikkuse saavutamiseks vajalik kriteerium. Kuna arenenud maad tarbivad loodusvarasid ülemäära, siis peaks sihiks seadma nende riikide tööstuse ja tarbimise dematerialiseerimise ning materjalimahukuse vähenemise kümme korda. (SAS)

flaring

tungalpõletus

fossil energy

fossiilenergia

Elektri-, soojus- või muu energia, mis on saadud fossiilkütuse baasil. F. on tõenäoliselt üks olulisemaid ökoloogilise tasakaalu rikkujaid. (SAS)

fossil fuel

fossiilkütus

ürgkütus

Orgaanilistest jäänustest tekkinud kütus (turvas, kivisüsi, nafta, maagaas, põlevkivi). (SAS)

fuel alcohol

küttelekohol

fuel bale

kütusepall

Kokkusurutud ja paki või rulli kujul vormindatud biokütus. (TTV)

fuel briquette

kütusebrikett

Peeneks jahvatatud tahkest kütusest kokku pressitud lapikud või silindrilised tükid. (TTV)

fuel bundle

kütusekimp

Biokütus, kus pikad elemendid on seotud kokku pikisuunas. (TTV)

fuel cell

kütuseelement

Keemiline elektrienergia allikas, kus kütuse ja oksüdeerija keemiline energia muundub vahetult elektrienergiaks. (SAS)

fuel composition

kütuse koostis

fuel consumption

kütusekulu

fuel efficiency

kütuse kütteväärtus

fuel oil

kütteeõli

fuel peat

kütteturvas

Kütteks kasutatav turvas. Esineb tükkide, brikettide või freesitud kujul.

fuel pellets

kütusegraanulid

kütusepelletid

Biokütus väikeste ümmarguste või silindiliste kehade kujul. (TTV)

fuel recovery

jäätmetest kütuse tootmine

Operatsioon, mille käigus jäätmed muudetakse tahkeks, vedelaks või gaasiliseks kütuseks.

fuel tank

kütusemahuti

kütusepaak

fuel wood

1. küttepuit
2. küttepuud

G

geothermal energy

geotermaalenergia

geotermiline energia

maapõueenergia

Maa sisesoojus, maasiseste tuumareaktsioonide energia, radionukliidide lagunemisel tekkinud ja maas salvestunud soojus. (SAS)

global warming

globaalsoojenemine

globaalne soojenemine

Maa kliima soojenemine

Kasvuhoonegaasidest põhjustatud kogu maailma hõlmav kliimasoojenemine. (SAS)

green consumption

keskkonnahoidlik tarbimine

Tarbija teadlik valik tarbida võimalikult väikese keskkonnamõjuga kaupu ja teenuseid. (SAS)

green electricity

roheline elektrienergia

Taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia. (TTV)

greenhouse effect

kasvuhoonenähtus

kasvuhooneefekt

Atmosfääri selektiivsest läbilaskest tingitud aluspinna soojenemine. Atmosfäär laseb hästi läbi Päikese lühilainelist kiirgust, aga halvasti Maa pikalainelist omakiirgust. (SAS)

greenhouse gas emissions

kasvuhoonegaasiheide

greenhouse gases

kasvuhoonegaasid

Kasvuhooneefekti põhjustavad atmosfäärigaasid: süsinikdioksiid, metaan, lämmastikoksiidid, osoon, klorofluorosüsinikud ja veeaur. (SAS)

greens

rohelised

Üldnimetus mitmeti organiseeritud poliitilistele liikumistele, mille eesmärk on elukeskkonna hoidmine ja säästev areng. (SAS)

gross calorific gain

brutotõhusus

brutoefektiivsus

Energiatootmiseadme toodetud kasuliku energia ja protsessi käigus hoidmiseks kulunud energia summa. (TTV)

H

Hartwick's rule

Hartwicki reegel

Kui riigi majandus sõltub oluliselt mõnest taastumatust loodusvarast (nt nafta), siis on stabiilse majanduskasvu vältimatu eeldus sellest loodusvarast saadava kasumi taasinvesteering. (SAS)

heat and power station

koostootmisjaam

elektri- ja küttejaa

heater

kütteseade

küttekeha

heating oil = fuel oil

kütteõli

heating plant

küttekattlamaja

heat pump

soojuspump

Seade soojuse ülekandmiseks külmemast kehast soojemasse. (TTV)

heat storage

soojussalvestus

hybrid car

hübriidauto

hybrid engine

hübriidmootor

hübriidajam

hydrocarbon storage tank

süivesinikumahuti

hydroelectric power plant

hüdroelektrijaam

hydroenergy

hüdroenergia

veeenergia

Taastuv energiaallikas, mida iseloomustab muundamise põhimõtteline lihtsus ja suur kasutegur. (SAS)

hydrogen car

vesinikauto

hydrogen energetics

vesinikuenergeetika

Vesinikul kui primaarenergia allikal põhinev energiamuundamine ja -kasutus. (SAS)

hydroturbine

hüdroturbiin

hüdrogeneraator

I

incineration of waste

prügipõletus

jäätmepõletus

Tahkete, vedelate või gaasiliste heitmete lagundamine kontrollitud põletamise teel kõrgel temperatuuril.

(EnDic)

industrial ecology

tööstusökoloogia

Valdkond, mis uurib aine- ja energiavooge tootes, tootmisüksuses, tööstussektoris või rahvamajanduses ning nende koosmõju looduslike ökosüsteemide ja teiste majandusüksustega. (SAS)

installation optimisation

seadmestiku optimeerimine

insulation

soojustus

Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)

Valitsustevaheline Kliimamuutuste Nõukogu

1988. aastal ÜRO Keskkonnaprogrammi ja Maailma Meteoroloogiaorganisatsiooni asutatud teadlaste nõukogu, kelle ülesanne on koondada ja analüüsida inimtegevusest põhjustatud kliimamuutusega seotud teaduslikku, tehnilist ja sotsiaal-majanduslikku informatsiooni. (SAS)

internal combustion engine

sisepõlemismootor

Jõuseade, milles kütus põletatakse mootori sees, nagu tavaline bensiini- või diiselmootor. (EnDic)

J

joint implementation (JI)

ühisrakendus

Eelkõige on ü-e projektid suunatud taastuvate energiaallikate laialdasemale kasutuselevõtule ja energiatõhususele: katlamajade fossiilkütuse asendamine vähem saastava või biokütuse vastu, energiasäästu tõstmine tehnoloogiates, soojuse tootmisel, ülekandmisel ja tarbimisel (nt eelisoleeritud soojustorude paigaldamine, hoonete soojapidavuse suurendamine, mitmesugused tehnoloogiad kasvuhoonegaaside oluliseks vähendamiseks fossiilkütuse põletamiseks). (SAS)

K

Kyoto Protocol

Kyoto lepe

Kyoto protokoll

Rahvusvaheline leping kliimamuutuse vältimiseks, mis sõlmiti ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste Kyoto konverentsil Jaapanis 1997. aasta detsembris ja millega kehtestati tööstusriikidele kasvuhoonegaasiheite protsentuaalse vähendamise kohustus aastateks 2008–2012, võrreldes 1990. aastaga. (SAS)

Kyoto target

Kyoto sihtarv

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste 1997. aastal Kyotos vabatahtlikult võetud kohustused kasvuhoonegaasiheite vähendamiseks. (SAS)

L

landfill gas

prügilagaas

Biogaas, mis tekib prügilas orgaaniliste jäätmete anaeroobsel käärimisel. (TTV)

M

maximum sustainable yield

maksimaalne jätkusuutlik saak

Maksimaalne ammutatav kogus taastuvat loodusvara, mis tagab selle tootlikkuse tulevikus. (SAS)

methanisation

metaankääritus

microenergetics

mikroenergeetika

Väikese võimsusega (mõnesajast vattist kuni mõnesaja kilovatini) elektri- ja soojatootmiseadmete rakendamine hajaenergeetikaks. (SAS)

mineral oil

mineraalõli

mitigation of greenhouse gases

kasvuhoonegaaside vähendamine

N

natural gas

maagaas

natural gas extraction

maagaasivõtt

maagaasi ammutamine

natural resource

loodusvara

Loodusliku tekkega aine või protsess, mida inimene kasutab toorainena, energiaallikana või muul viisil.

(SAS)

natural resource charge

loodusvaramaks

loodusvara kasutusõiguse tasu

Rahaline makse, millega loodusvara kasutaja hüvitab kulutused, mis ühiskond on teinud loodusvarade otsimiseks, säilitamiseks, taastamiseks ja võimalike tulevaste asendajate leidmiseks. (SAS)

nature management

looduskasutus

Loodusvarade kasutamine inimkonna poolt; hõlmab nende ammutamise, töötlemise ja taastumisvõime hoidmise. (SAS)

net calorific value

netoenergiasisaldus

Kütuse põlemisel eraldunud soojushulk, mis on brutoenergiasisaldusest väiksem selle energiakoguse võrra, milline kulub kütuses oleva vee aurustamiseks. (TTV)

non-conventional energy = alternative energy

alternatiivenergia

alternatiivne energia

non-polluting energy source

reostuseta energiaallikas

non-polluting fuel

reostuseta kütus

non-renewable energy resources

taastumatud energiaallikad

mittetaastuvad energiavarud

ammenduvad energiavarud

Põlevate süsinikku sisaldavate ja orgaanilise päritoluga geoloogiliste setete (nt kivisüsi, nafta, maagaas, põlevkivi) üldnimetus fossiilkütustele. (SAS)

non-renewable resource

taastumatu loodusvara

mittetaastuv loodusvara

ammenduv loodusvara

Loodusvara, mis iseeneslikult ei uuene ning eksisteerib ainult teatud lõplikus koguses (nt metalle sisaldavad mineraalid, kivisüsi, nafta). (SAS)

nuclear energy

tuumaenergia

aatomituuma siseenergia.

nuclear power plant

tuumaelektrijaam

tuumajõujaam

O

offshore windfarm

rannikumere tuulefarm

rannikumere tuulepark

Rannikumerre püstitatud tuuleelektrijaam. (TTV)

organic farming

mahepõllumajandus

Taastuvail loodusvaradel põhinev taime- ja loomakasvatus. (SAS)

organic recycling

bioloogiline ringlussevõtt

Orgaaniliste jäätmete käitlemine mikroorganismide kaasabil, nt kompostimine või metaankääritamine.

(EnDic)

P

passive house

passiivmaja

Energia ja loodusvarade säästmise põhimõtete rakendamine ehitises juba selle projekteerimisel. (SAS)

peak oil

naftatootmise tipp

naftatootmise tipnemine

naftatootmise kõrgpunkt

Maailmas või mingis piirkonnas saavutatud naftatoodangu maksimaalne tase, mille ületamisel ei vasta toornafta tootmismahud enam väljakujunenud nõudlusele. (SAS)

peat

turvas

Maavara, mis tekib taimejäänuste järkjärgulisel lagunemisel soodes. (SAS)

petrochemistry

naftakeemia

petrokeemia

photovoltaic cell

fotoelement

fotorakk

photovoltaic energy

fotoelektriline energia

Elektrienergia, mida saadakse välisel fotoefektil põhinevate seadmetega, millised muundavad neeldunud lühilainelise päikesekiirgus otseselt elektrienergiaks. (TTV)

photovoltaic panel

fotoelektriline paneel

päikesepaneel

Päikese lühilainelist kiirgust otse elektrienergiaks muundav seade.

power plant = power station

power station

jõujaam

elektrijaam

pyrolysis

pürolüüs

Gaasi tootmine biomassist termilise gaasistamise teel. (TTV)

R

radiative forcing

kiirgussurve

recovered fuel = refuse derived fuel

jäätmekütus

prügikütus

Ühtlaste ja kontrollitud kvaliteediomadustega jäätmetest toodetud kütus. (TTV)

recovery

taaskasutus

Toiming, millega jäätmed või neis sisalduv aine või materjal võetakse kasutusele toodete valmistamisel, töö

tegemisel või energia saamisel. (SAS)

refininig

rikastamine

refuse derived fuel

jäätmekütus

prügikütus

renewable energy

taastuenergia

Elektri-, soojus- või muu energia, mis on saadud taastuvatest energiaallikatest. (SAS)

renewable energy resources

taastuvad energiaallikad

taastuvad energiavarud

Energiakandjad, mis saadakse ja mis täienevad looduslike protsesside kaudu ning kasutamisel ei ammendu, näiteks päikeseenergia, tuul, langev vesi, hoovused, tõusud-mõõnad, temperatuurivahed. (SAS)

renewable raw material

taastuv toore

renewable resource

taastuv loodusvara

Bioloogiline ressurss, mis juurdekasvu piires toimuva säästva kasutamise korral on võimeline uuenema. (SAS)

resource-efficient

ressursitõhus

resource scarcity

loodusvarade nappus

Olukord, milles nõudlus mingi loodusvara järele ületab kehtvalt pakkumist. (SAS)

retrofitting

kaasajastamine

S

solar cell

päikeseelement

heliorakk

Päikese valgusenergiat elektrienergiaks muundav seade. (EnDic)

solar collector

päikesekollektor

päikeseplatari

Päikeseenergia konverteerimise seade. (TTV)

solar direct energy

päikese kiirusenergia

Lühilaineline päikesekiirus, mida võib päikesepaneelide abil otseselt muundada elektrienergiaks. (TTV)

solar energetics

päikeseenergeetika

Päikeseenergia kasutamisel põhinev elektri ja/või soojuse tootmine. (SAS)

solar energy

päikeseenergia

solar farm

päikeseпарк

solar heating

päikeseküte

solar panel = photovoltaic panel

päikesepaneel

solar power = solar energy

päikeseenergia

solar power station

päikesejõujaam

solar radiation

päikesekiirgus

solar technology

heliotehnika

Päikesekiirguse kasutamine energiaallikana tehnilistel eesmärkidel. (EnDic)

solar thermal energy

päikese soojusenergia

Päikese kiirgusenergia (nii lühilaineline kiirgus ehk valgus kui ka pikalaineline ehk soojuskiirgus), mida võib kiirgust neelavates seadmetes muundada soojusenergiaks. (TTV)

sustainability

jätkusuutlikkus

ökopüsivus

Dünaamiline seisund, milleni viib jätkusuutlik ehk säästev areng. (SAS)

sustainable agriculture

säästev põllumajandus

Loodushoidlik taime- ja loomakasvatus, mis ei kahjusta maad, vett ega muid ökosüsteemi elemente. (SAS)

sustainable business

jätkusuutlik ettevõtlus

Ettevõtte tegevus ja tavad, mis arvestavad keskkonnahoidlikke ja sotsiaalseid eesmärke ning loodusvarade säästvat tarbimist. (SAS)

sustainable consumption = green consumption

säästev tarbimine

sustainable development

säästev areng

jätkusuutlik areng

Areng, mis tagab nii praegu kui tulevikus inimesi rahuldava elukeskkonna ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades. (SAS)

sustainable energetics

säästev energeetika

Sihipärane arengusuund energiamajanduse kahjuliku keskkonnamõju vähendamiseks tehnoloogiauuenduste, taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu ja energiasäästu kaudu, kusjuures on tagatud ühiskonna sotsiaalmajanduslikuks edenemiseks ja inimeste kvaliteetseks olmeks piisav ja hinnalt optimaalne varustus energiaga. (SAS)

sustainable energy

säästev energia

Sustainable Energy Europe 2005-2008

Euroopa säästva energia kampaania 2005-2008

sustainable energy production

säästev energiatootmine

sustainable transport

säästev transport

Arengusuund, mis eelistab inimeste ja kaubaveol väiksema energiatarbe, ressursikulu (sh maakasutuse) ja keskkonnamõjuga transpordiliike. (SAS)

T

thermal conversion of solar energy

päikeseenergia soojuslik muundamine

Päikese kiirgusenergia muundamine soojusenergiaks. (TTV)

thermal insulation

soojusisolatsioon

soojustus

thermal power plant

soojusjõujaam

soojuselektrijaam

thermal sea power

meresoojusenergia

thermoselect process

jäätmete pürolüüs

termoselektmenetlus

tidal energy

loodeteenergia

tõusu-mõõna energia

Suurte tõusulainete piirkonnas tõusu- ja mõõnalainete hüdroenergia. (TTV)

tidal power = tidal energy

tidal power station

loodetejõujaam

transportation by pipeline

torutransport

turbine

turbiin

U

UN Framework Convention on Climate Change

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon

Rahvusvaheline keskkonnakaitseline kokkulepe maailma riikide vahel Maa kliima oluliste muutusteni viinud inimtekkelise saastamise otsustavaks vähendamiseks. (SAS)

unleaded petrol

pliiivaba bensiin

unsustainable

jätksuutmatu

utilisation of calorific value

kütteväärtuse kasutamine

W

waste combustion = incineration of waste, waste incineration

prügipõletus

jäätmepõletus

waste-fed heating and power plant

jäätmeküttel soojus- ja elektrijaam

jäätmeküttel koostootmisjaam

waste-fed heating plant

jäätmeküttel soojusjaam

waste-fed power station

jäätmeküttel elektriijaam

waste heat

heitsoojus

Tootmisprotsessis vabanev ja seal kasutust mitteleidev soojusenergia. (SAS)

waste heat charge

heitsoojuskoormus

waste heat utilisation

heitsoojuse kasutamine

waste incineration = incineration of waste

prügipõletus

jäätmepõletus

waste incinerator

jäätmepõletusah

prügipõletusah

waste-to-energy scheme

jäätmetest energia tootmine

water power = hydroenergy

wave energy

laineenergia

wave farm

lainepark

lainefarm

wave power = wave energy

laineenergia

wind energy

tuuleenergia

Õhuvoolu kineetiline energia, mida tuulejõuseadme vahendusel saab kasutada näiteks elektri tootmiseks.

(SAS)

wind farm

tuulepark

tuulefarm

Mitmest tuulegeneraatorist koosnev ettevõtte, mille peamiseks eesmärgiks on energia tootmine tuulest.

(TTV)

wind power = wind energy

tuuleenergia

wind power station

tuulejõujaam

wind turbine

tuulegeneraator

tuuleturbiin

wood pellets

puidugraanulid

prullid

Tavaliselt saepurust kokkupressitud kütusegraanulid. (TTV)

World Energy Council (WEC)

Ülemaailmne Energianõukogu

EESTI – INGLISE REGISTER

A

Agenda 21 Agenda 21

aku accumulator

akuelement cell

akumulaator accumulator

alternatiivenergia alternative energy

alternatiivkütused alternative fuels

alternatiivne energia alternative energy

ammenduvad energiavarud non-renewable energy resources

ammenduv loodusvara non-renewable resource

anaeroobne käärimine anaerobic digestion

B

bioakumulatsioon bioaccumulation

biobutanol biobutanol

biodiisel biodiesel

bioenergia bioenergy

bioetanool bioethanol

biogaas biogas

biokütus biofuel

biolagundatav biodegradable

biolagundatavad jäätmed biodegradable waste

biolagundatav reoaine biodegradable pollutant

biolagundatavus biodegradability

bioloogiline mitmekesisus biodiversity

bioloogiline ringlussevõtt organic recycling

bioloogiline vesinik biohydrogen

bioloogilise mitmekesisuse konventsioon Convention on Biological Diversity

biomass biomass

biomassi energia biomass energy

biometanool biomethanol

biomimikri biomimicry

bioplast bioplastic

bioplastmass bioplastic

bioreaktor bioreactor

biovesinik biohydrogen

brutoefektiivsus gross calorific gain

brutotõhusus gross calorific gain

butaan butane

C

CO2 emissioon CO2 emission

E

efektiivsus efficiency

elekter electricity, electric power

elektrienergia electric power

elektrienergiasalvesti electrical storage device

elektrijaam power station

elektri- ja küttejaam heat and power station, combined cycle-power station

elektriliin electric line

elektrivarustus electric power supply

emissioon emission

energeetika energetics

energeetiline kultuur energy crop

energia energy

energiaallikas energy source

energiabilanss energy balance

energiahein energy grass

energiajaotussüsteem energy distribution system

energiajätmed energy waste

energiakadu energy dissipation

energiakandja energy source material

energiakasutus energy utilisation

energiakasutusviis energy utilisation pattern

energia konversioon energy conversion

energiakriis energy crisis

energiakultuur energy crop

energiakulu energy consumption

energialiik energy type

energiamahukus energy intensity

energiamajandus energy economics

energiamets energy forest

energia muundamine energy conversion

energianõudlus energy demand

energiasalvestamine energy storage

energiasalvestus energy storage

energiasisaldus calorific content

energiäsääst energy conservation, energy saving

energiatarne energy supply

energiatootmine energy generation

energia tootmine jäätmetest energy recovery

energiatõhus energy efficient

energiatõhusus energy efficiency

energiatööstus energy industry

energiavajadus energy demand

energiavarud energy resource

energiavarustus energy supply

energiaviljelus energy farming

energiavõsa energy forest

entroopia entropy

etanoolkütus ethanol fuel

Euroopa säästva energia kampaania 2005-2008 Sustainable Energy Europe 2005-2008

F

faktor 10 Factor 10

fossiilenergia fossil energy

fossiilkütus fossil fuel

fotoelektriline energia photovoltaic energy

fotoelektriline paneel photovoltaic panel

fotoelement photovoltaic cell

fotorakk photovoltaic cell

G

geotermaalenergia geothermal energy

geotermiline energia geothermal energy

globaalne soojenemine global warming

globaalsoojenemine global warming

H

hajaenergeetika distributed generation

hajutatud energeetika distributed generation

Hartwicki reegel Hartwick's rule

heide emission

heite piirväärtus emission limit value

heitgaas exhaust gas

heitkogustega kauplemine emissions trading

heitkoguste vähendamise ühik (HVÜ) Emission Reduction Unit (ERU)

heitsoojus waste heat

heitsoojuse kasutamine waste heat utilisation

heitsoojuskoormus waste heat charge

heliorakk solar cell

heliotehnika solar technology

hübriidajam hybrid engine

hübriidauto hybrid car

hübriidmootor hybrid engine

hüdrolektrijaam hydroelectric power plant

hüdroenergia hydroenergy

hüdrogeneraator hydroturbine

hüdroturbiin hydroturbine

J

jõujaam power station

jätkusuutlik areng sustainable development

jätkusuutlik ettevõtlus sustainable business

jätkusuutlikkus sustainability

jätksuutmatu unsustainable

jäätmeküttel elektriijaam waste-fed power station

jäätmeküttel koostootmisjaam waste-fed heating and power plant

jäätmeküttel soojusjaam waste-fed heating plant

jäätmeküttel soojus- ja elektriijaam waste-fed heating and power plant

jäätmekütus refuse derived fuel, recovered fuel

jäätmepõletus incineration of waste

jäätmepõletusahi waste incinerator

jäätmete energiakasutus energy recovery

jäätmete koospõletus co-incineration

jäätmete pürolüüs thermoselect process

jäätmetest energia tootmine waste-to-energy scheme

jäätmetest kütuse tootmine fuel recovery

K

kaasajastamine retrofitting

kahekütusesõiduk bi-fuel vehicle

kalorsus calorific content

kasutegur efficiency

kasvuhooneefekt greenhouse effect

kasvuhoonegaasid greenhouse gases

kasvuhoonegaaside vähendamine mitigation of greenhouse gases

kasvuhoonegaasiheide greenhouse gas emissions

kasvuhoonenähtus greenhouse effect

katlamaja kasutegur boiler efficiency

keskkonda heitmine emission

keskkonnaarvestus environmental accounting

keskkonnabilanss ecobalances

keskkonnahoidlik tarbimine green consumption

keskkonnahoidlik tootearendus ecodesign

keskkonnakahju environmental damage

keskkonnakaitse environmental protection

keskkonnamõju environmental impact

keskkonnateadlikkus environmental awareness

keskkonnateadvus environmental consciousness

kiirgussurve radiative forcing

kivisöegaasi tootmine coal gasification

kivisüsi coal

kliimakaitse climate protection

kliimamuutus climate change

kliimaneutraalne climate-neutral

kliimasõbralik climate-friendly

kliimateadlane climate researcher

elektri- ja küttejaam combined cycle-power station, heat and power station

kompostimine composting

konservatiivne ökoloogia conservative ecology

koospõletus co-combustion

koostootmine cogeneration

koostootmisjaam heat and power station, combined cycle-power station

kumulatiivne mõju cumulative impact

käärimisgaas biogas

küttealkohol fuel alcohol

küttekattlamaja heating plant

küttekeha heater

küttepuit fuel wood

küttepuud fuel wood

kütteseade heater

kütteturvas fuel peat

kütteväärtuse kasutamine utilisation of calorific value

kütteõli fuel oil

kütusebrikett fuel briquette

kütuseelement fuel cell

kütusegraanulid fuel pellets

kütusekimp fuel bundle

kütuse koostis fuel composition

kütusekulu fuel consumption

kütuse kütteväärtus fuel efficiency

kütusemahuti fuel tank

kütusepaak fuel tank

kütusepall fuel bale

kütusepelletid fuel pellets

kütuse väävlitustamine desulphurisation of fuel

Kyoto lepe Kyoto Protocol

Kyoto protokoll Kyoto Protocol

Kyoto sihtarv - Kyoto target

L

lagundatav multš degradable mulch

laineenergia wave energy

lainefarm wave farm

lainepark wave farm

liitmõju cumulative impact

loodeteenergia tidal energy

loodetejõujaam tidal power station

looduse mitmekesisus biodiversity

looduskasutus nature management

loodusvara natural resource

loodusvarade nappus resource scarcity

loodusvara kasutusõiguse tasu natural resource charge

loodusvaramaks natural resource charge

M

maagaas natural gas

maagaasi ammutamine natural gas extraction

maagaasivõtt natural gas extraction

Maa kliima soojenemine global warming

maapõueenergia geothermal energy

mahepõllumajandus organic farming

maksimaalne jätkusuutlik saak maximum sustainable yield

meresoojusenergia thermal sea power

metaankääritus methanisation

metsa hävitamine deforestation

metsa raadamine deforestation

metsatustumine deforestation

mikroenergeetika microenergetics

mineraalõli mineral oil

mittetaastuvad energiavarud non-renewable energy resources

mittetaastuv loodusvara non-renewable resource

mõju kliimale climate impact

N

naftakeemia petrochemistry

naftatootmise kõrgpunkt peak oil

naftatootmise tipnemine peak oil

naftatootmise tipp peak oil

netoenergiasisaldus net calorific value

O

osoonikihi hõrenemine depletion of ozone layer

P

passiivmaja passive house

petrokeemia petrochemistry

pliivaba bensiin unleaded petrol

prullid wood pellets

prügilagaas landfill gas

prügikütus refuse derived fuel, recovered fuel

prügipõletus incineration of waste

prügipõletusahi waste incinerator

puhas tootmine clean production

puhta arengu mehhanism clean development mechanism (CDM)

puidugraanulid wood pellets

puidusüsi charcoal

puusüsi charcoal

põlemine combustion

põlemisefektiivsus combustion efficiency

põlemisjääk combustion residue

päikeseelement solar cell

päikeseenergeetika solar energetics

päikeseenergia solar energy

päikeseenergia soojuslik muundamine thermal conversion of solar energy

päikesejõujaam solar power station

päikese kiirgusenergia solar direct energy

päikesekollektor solar collector

päikeseküte solar heating

päikesepaiste kestus duration of sunshine

päikesepaneel photovoltaic panel, solar panel

päikeseplatari solar collector

päikese soojusenergia solar thermal energy

pürolüüs pyrolysis

R

rannikumere tuulefarm offshore windfarm

rannikumere tuulepark offshore windfarm

reostuseta energiaallikas non-polluting energy source

reostuseta kütus non-polluting fuel

ressursitõhus resource-efficient

rikastamine refining

roheline elektrienergia green electricity

rohelised greens

S

seadmestiku optimeerimine installation optimisation

sertifitseeritud heitkoguste vähendamine Certified Emission Reduction (CER)

sisepõlemismootor internal combustion engine

(soojuse ja elektri) koostootmine cogeneration (of heat and power) (CHP)

soojuselektrijaam thermal power plant

sojussalvestus heat storage

soojusisolatsioon thermal insulation

soojusjõujaam thermal power plant

soojuspump heat pump

soojustus insulation

soojustus thermal insulation

sõnnikkütus animal dung as fuel

säästev areng sustainable development

säästev energeetika sustainable energetics

säästev energia sustainable energy

säästev energiakasutus energy conservation, energy saving

säästev energiatootmine sustainable energy production

säästev põllumajandus sustainable agriculture

säästev tarbimine sustainable consumption

säästev transport sustainable transport

süsi coal

süsihappegaas carbon dioxide

süsinikdioksiid carbon dioxide

süsinikdioksiidimaks carbon tax

süsinikoksiid carbon monoxide

süsinikujalajälg carbon footprint

süsinikumaks carbon tax

süsivesinikumahuti hydrocarbon storage tank

T

taaskasutus recovery

taastumatud energiaallikad non-renewable energy resources

taastumatu loodusvara non-renewable resource

taastuvad energiaallikad renewable energy resources

taastuvad energiavarud renewable energy resources

taastuenergia renewable energy

taastuv loodusvara renewable resource

taastuv toore renewable raw material

tarbimisharjumuste muutmine changing consumer behaviour

tavaenergia conventional energy

termoselektmenetlus thermoselect process

torutransport transportation by pipeline

tungalpõletus flaring

turbiin turbine

turvas peat

tuuleenergia wind energy

tuulefarm windfarm

tuulegeneraator wind turbine

tuulejõujaam wind power station

tuulepark windfarm

tuuleturbiin wind turbine

tuumaelektrijaam nuclear power plant

tuumaenergia nuclear energy

tuumajõujaam nuclear power plant

tõhusus efficiency

tõusu-mõõna energia tidal energy

tööstusökoloogia industrial ecology

V

Valitsustevaheline Kliimamuutuste Nõukogu Intergovernmental Panel on Climate

Change (IPCC)

veeenergia hydroenergy

vesinikauto hydrogen car

vesinikuenergeetika hydrogen energetics

vingugaas carbon monoxide

voolurahusti energy dissipator

Ö

ökodefitsiit ecological deficit

ökodisain ecodesign

ökoefektiivsus ecoefficiency

ökoehitus ecological building

ökohoone ecological building

ökoloogiline ehitus ecological building

ökoloogiline jalajälg ecological footprint

ökoloogiline kasvatus ecological education

ökomärgis ecolabel

ökooptimism ecological optimism

ökopessimism ecological pessimism

ökopüsivus sustainability

ökotõhusus ecoefficiency

ökovõlg ecological debt

Ü

ühisrakendus Joint Implementation (JI)

Ülemaailmne Energianõukogu World Energy Council (WEC)

ürgkütus fossil fuel

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon UN Framework Convention on Climate
Change

8. Kokkuvõte

Käesolev magistriprojekt on valminud Tartu Ülikooli kirjaliku tõlke magistriprogrammi raames. Magistriprojekti praktiliseks eesmärgiks oli koostada inglise-eesti säästva energia oskussõnastik, mida saaksid eelkõige kasutada tõlgid ja tõlkijad, aga soovi korral kindlasti ka kooli- ja üliõpilased, spetsialistid, ametnikud ning säästva energeetika alase kirjandusega kokkupuutuvad inimesed. Sõnastikus on 294 ingliskeelset terminiartiklit, nende eestikeelsed vasted ning üldjuhul ka eestikeelsed definitsioonid. Samuti on sõnastiku lõppu lisatud eesti-inglise register.

Säästva energia temaatika on väga aktuaalne ning seoses mittetaastuvate loodusvarade lõppemise, globaalsoojenemise ja kasvava energiatarbimisega kuuleme selles valdkonnas toimuvast ilmselt üha tihedamini. Fossiilkütustele otsitakse alternatiive ning palju on neid ka leitud. Taastuvenergia valdkonnad (tuule-, päikese-, geotermaal- ja hüdroenergia kui nimetada vaid mõned) arenevad kõik aina edasi ning praegu ei viita miski sellele, et see areng peatuks.

Kogu säästva energia terminoloogiat koondavat sõnastikku välja antud ei ole. Allikad, kust mainitud valdkonna termineid leida võib, on olemas, kuid need pole ühtsed konkreetset terminit otsiv inimene peab uurima mitut sõnastikku, teadmata, kus tema otsitud sõna peidus on. Käesolevas töös on sellega seoses püütud säästva energia terminoloogiat ühtlustada ning eelisterminid alati toodud välja esimesena.

9. Kasutatud kirjandus

1. Annist, Aet; Jüssi, Mari; Oja, Ahto; Post, Ruuben (koost.) (2000). Säästva arengu sõnaseletusi. Tallinn: Säästva Eesti Instituut. <http://www.seit.ee/SAS/?ID=1> (18 mai 2008).
2. European Environment Agency. 2008. Multilingual Environmental Glossary, glossary. <http://eea.eu.int/EEAGlossary/> (9 märts 2008).
3. European Environment Information and Observation Network (EIONET). 2004. General Multilingual Environmental Thesaurus (GEMET). <http://www.eionet.europa.eu/gemet> (18 mai 2008).
4. European Schoolnet. 2007. Energy is Our Future. <http://www.futureenergia.org/ww/en/pub/futureenergia/homepage.htm> (16 mai 2008).
5. International Institute for Sustainable Development. 2007. IISD Glossary, <http://www.iisd.org/sd/Glossary.aspx> (14 veebruar 2008).
6. Koppel, Inga. 2001. Inglise-eesti taastuenergia terminoloogia valiksõnastik (TTV). Tartu: Tartu Ülikool. 53 lk.
7. Kõnnusaar, Anu. 2003. Trükifirma **Triip** keskkonnaaruanne 2003. <http://www.ecoprint.ee/Triip2003kkaruanne.pdf> (6 november 2007).
8. Maastik, Aleksander. 2004. EnDic 2004. Finnish Environment Institute (SYKE). <http://mot.kielikone.fi/mot/indic/netmot.exe?UI=ened&height=165> (19 mai 2008).
9. Mereste, Uno. 2000. Oskuskeel ja seaduse keeleline rüü. Artikleid ja lühiaurimusi. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus. 526 lk.
10. National Energy Foundation. 2007. The GreenEnergy website. <http://www.nef.org.uk/greenenergy/index.htm> (28 aprill 2008).
11. Robinson, Douglas. 2003. Performative Linguistics: Speaking and Translating As

- Doing Things With Words. New York, London: Routledge. 260 lk.
12. Sustainable Energy Coalition. 2000. Energy Glossary.
http://www.sustainableenergycoalition.org/energy_glossary.html (22 jaanuaar 2008).
13. Sustainable Energy Europe Campaign 2005-2008. 2008.
<http://www.sustenergy.org/tpl/page.cfm?pageName=home> (16 aprill 2008)
14. Tauli, Valter. 1968. Keelekorralduse alused. Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis väljaanne nr 4. Stockholm: Eesti Raamat. 217 lk.
15. Venuti, Lawrence. 2004. *The Translation Studies Reader*. New York: Routledge Publishing. 541 lk.

10. Summary

University of Tartu

Faculty of Philosophy

Institute of Germanic, Romance and Slavonic Languages and Literatures

Siim Nikopensius

Inglise-eesti säästva energia sõnastik / English-Estonian Dictionary of Sustainable Energy

This paper is the final project for the applied Master's degree in Translation.

The aim of the paper was to compile an English-Estonian dictionary of terms on sustainable energy. Because of the world's growing population and demand for energy the topic of sustainable energy is becoming more and more important. The world is on the verge of depleting all of its resources. The only answer to this very alarming problem seems to be to make our lives more sustainable. This includes using renewable energy resources and applying new technologies. Since this field of technology is rapidly expanding and in constant development, the terminology will also need continuous attention.

The dictionary contains 193 entries, which cover the main terms of sustainable energy. The dictionary is foremost aimed at translators and interpreters, who are not experts in the above mentioned field. Entries include a headword in English, its Estonian Equivalent and a definition where necessary. The dictionary is followed by an Estonian-English index.